

2741042329

K. F. Súpfla

Ú L O H Y

k latinským stilistickým cvičením

pro

nižší a středné třídy gymnasiaľné.

S ohledem na Svobodiv slovosklad

přeložil

J. R.

Sešit I.

(Cena 16 kr. str.)

V B. Bystřici 1854.

Tiskem a nákladem Filipa Macholda.

Revízia
1969

Slovenská pedagogická knižnica Bretisleva	
Sign.	3
Prír. čís.	139602

p

H 451.61(1)(071P)

Připomenutí.

Nabyv zkušenosti, že mnozí žáci na gymnasiích československých, zvláště v nižších třídách, jazyka německého v té míře ještě mocni nejsou, aby jej u překládání do latiny s prospěchem užívati mohli: předebral jsem sobě, přeložením nějaké zatím části úloh Süpflových nápomocným jim býti a spolu i učiteli času ujímavého diktování poněkud uspořiti. Kolik se však takovýchto sešitkův vydá, sotva lze napřed určit, jelikož to od potřeby jejich a od okolností záviseti bude. Úlohy sešitu tohoto, mním, že žákovi druhý neb třetí rok latině se učícímu velikých obtíží činiti nebudú. Seznámil-li se totiž s hlavními formami a osvojil-li sobě nějakú slov latinských zásobu, bude lehce úlohu po úloze překládati a tak poznenáhla větší v jazyku obratnosti nabývati. Aby však o mnohé výrazy do rozpakův nepřicházel, pokládal jsem za dobré, k významům v Süpfli udaným, některých snad méně známých sem tam přidati. Co jsem však opominul, neb co se mi v překladu vhodně nepovedlo, obezřetný učitel buď doplní, neb laskavě opraví.

Na Svobodův slovosklad jest dle vzoru Süpflova
teprv v druhém oddílu ohled brán. Při překládání
použito vydání šestého.

Vzdávaje konečně p. kolegovi J. S. za ochotnú
podporu srdečné díky nic nepřēju sobě, než aby
úmysl můj od pp. učitelův přízlivě uznán a účel,
jejž jsem při podniknutí práce před očima měl,
dostížen byl.

V B. Bystřici dne 24. dubna 1854.

Překladatel.

Oddíl prvý.

Lehké súvislé úlohy.

1. Líbeznost¹⁾ a úrodnost Italie.

Líbeznost a úrodnost Italie od spisovatelův všech věkův největší se vyvyšuje chvalou 2). Jednohlasně 3) velebí všichni čistý vzduch 4) a zdravé 5) podnebí 6), obzvláštnou 7) příjemnost pahrbkův, kopcův, údolí a lesův, velké množství pramenův a řek, které krajinu protékají 8), a zvláště 9), utěšený 10) pohled 11) na moře 12), jezera a přístavy, výbornou plodnost 13) půdy 14) a hojnost 15) všech věcí, k živobytí potřebných.

1. Amoenitas. 2. Summis laudibus efferre. 3. Uno ore.
4. Aër. 5. Saluber, bris, e. 6. Coelum. 7. Praecipuus.
8. Perfluere. 9. Irrigare. 10. Jucundus. 11. Adspectus.
12. Genit. 13. Fecunditas. 14. Solum. 15. Abundantia.

2. Pokračování.

Nejkrásnější ale a nejúrodnější krajina Italie a celého téměř okrsku země 2) jest ta, již staří Kampanií nazývali. Jak 3) libé 4) jest tu nebe, jak úrodné jsou zde nívy 5), jak výslunné 6) pahrbky, jak stinné 7) háje, jak poseta 8) stromy údolí, jak naplněna rybami a ústřicemi 9) jezera! Hojnost plodin polných 10), oleje, vína a ovoce byla za starých časův tak veliká, že se zde Ceres a Bacchus mezi

sebou závodili 11) zdáli. Tuto tak šťastnou zemi drželi druhdy 13) Římané.

1. Altera pars.
2. Terrarum orbis.
3. Quam.
4. Mollis.
5. Campus.
6. Apricus.
7. Opacus.
8. Consitus.
9. Ostrea.
10. Fruges.
11. Certare. Inf. perf.
12. Superl.
13. Olim.

3. Město Řím.

Řím založen byl na vrchu palatinském 1) blízko řeky Tiberis. Zmohl 2) se však a rozšířil 3) brzy tak 4), že 7 vrchův zaujímal 5). Podoba města byla za nejstarší doby čtverhranná; budovy byly nízké a nepatrné 6), i mohly se pravdivě 7) chýžemi 8) nazývati. Ani 9) králové neměli zvláště velikých a pěkných domův, jen chrámy bohův s větší se stavěly umělostí 10) a lepostí 11). Poznenáhla 12) se však nejen zevná a vniterná podoba města vkusnější 13) a stkvělejší 14) stávala, ale i ostatné části města s nepodobnou 15) se nádherností 16) ozdobovaly.

1. Palatinus.
2. Augere.
3. Amplificare.
4. Adeo.
5. Capere.
6. Vilis.
7. Recte.
8. Casa.
9. Nequidem.
10. Ars.
11. Pulchritudo.
12. Paulatim.
13. Elegans.
14. Splendidus.
15. Incredibilis.
16. Magnificentia.

4. Zlatý Nerona dům.

Římský císař Nero vystavěl dům, který všechny domy nejvznešenějších a nejbohatších Římanův velikostí a stkvělostí převyšoval. Sahal 1) od 2) vrchu palatinského až k 3) esquilinskému 4); objemu 5) jsa 6) malého města zaujímal zahrady, pole, háje 7), jezero, a byl trojnásobným slúpením obehnán 8). U vnitř 9) byly všechny části, zvláště ale večeradlo 10) slonovinou 11), drahým kamením 12), perlami 13) a nejvíce 14) zlatem ozdobeny, pročež 15) dům ten zlatým nazván byl.

1. Pertinere.
2. A.
3. Usque ad.
4. Esquilinus.
5. Ambitus.
6. = byl; neb: objem měl.
7. Nemus.
8. Circum datus.
9. Intus.
10. Coenatio.
11. Ebur.
12. Gemma.
13. Margarita.
14. Maximeque.
15. Unde.

5. Búrky 1).

Búrky povstávají 2) zároveň 3) s prudkými větry, blešky, hromo 4) – a krupobitím 5). Větry pak vyvracují 6) nezřídka stromy, krupy škodí osením a plodinám, blesk zapaluje někdy domy a usmrcuje 7) lidi i dobytek. Z té příčiny bůrek se bojíváme 8). Ony však poskytují i velkých výhod: občerstvují 9) zemi, podporují 10) vzrůst 11) stromův a bylin, očišťují vzduch od škodlivých par 12) a zotavují 13) lidi i zvířata 14).

1. Tempestas. 2. Cooriri. 3. Cum. 4. Tonitru, pl. 5. Grandó. 6. Eradicare. 7. Interimere. 8. Extimescere. 9. Recreare. 10. Augere. 11. Incrementum. 12. Vapor. 13. Reficere. 14. Bestia.

6. Vrchy.

Ve vniterných vrchův prostorech 1) jsou mnohé užitečné věci skryté 2), jakož 3): zlato, stříbro, železo, olovo a jiné kovy i drahé kameny. Z hor prýští se 4) zdroje, které doliny zalévají a úrodnými činí. Povrch jejich jest obvyčejně obrostlý 5) bylinami a lesy, které nejen zvířatům za obydlí 6) slouží 7) a potravu jim poskytují, ale i lidem hojnou zásobu dříví a jiných věcí dávají 8). Nejvyšší vrchy se nalézají v Azii a v Americe. Jsú též ohněmetné 9) kopce (sopky), mezi nimiž 10) nejznámější jest Etna 11) v Sicilii a Vezuv blíž Neapole 12).

1. Recessus, us. 2. Skryt býti, latere. 3. Ut. 4. Emicare. 5. Vestitus, a, um. 6. Receptus, us. 7. Esse. 8. Tribuere. 9. Ignivomus. 10. Gen. 11. Aetna. 12. Neapolis, is.

7. Příklady bojovného ducha Lacedemonských 1).

Když jistý 2) Peršan 3) v rozmluvě s Lacedemonskými byl pravil: Nebudete pro 4) množství střel 5) a šípův ani slunce viděti, odvětil jeden 6) z nich: Budeme tedy 7) v stínu bojovati. — Jistá Lacedemonka 8) poru-

čila 9) svému do vojny táhnúcímu 10) synu toto: Boj 11) tak, abys buď se štítem, neb na štítu se navrátil. U Lacedaemonských byli totiž 12) těžce 13) ranění, pakli počestně 14) bojovali, na štítech z bitvy do vlasti přinášení.

1. Lacedaemonius. 2. Quidam. 3. Persa. 4. Prae. 5. Jaculum. 6. Unus ex. 7. Igitur. 8. Lacaena. 9. Praecipere. 10. Proficisci. 11. Dimicare. 12. Enim. 13. Graviter. 14. Honeste.

8. Pokračování.

Spartiat 1) Androklidas, ačkoli na jednu nohu chromý 2) byl, předce se mezi ty, již do bitvy táhli 3), postavil 4). Když jej proto někteří tupili a zadržovali, že jest zmrzačený 5), pravil 6): Nemám úmyslu 7) utíkat, ale státi a bojovati. Jistý muž z téhož města a téhož smýšlení pravil hostiteli svému, jenž mu vysoké a široké zdi otcovského města ukazoval: Jestli jste zdi tyto 8) pro ženy vystavěli, dobře jste učinili; pakli ale pro muže, hanebně jste jednali 9). Sparta neměla totiž zdí, neb se občané domnívali, že zbraní, a ne zdmi město se hájiti 10) musí.

1. Spartiates, ae. 2. Claudus. 3. In aciem descendere. 4. Se adjungere alicui. 5. Mutilus. 6. Inquit. 7. Mihi vero non est propositum.... 8. Jste. 9. Sloveso toto se nepřeloží. 10. Defendere.

9. Ukončení 1).

Themisteas předpověděl jako 2) věštec 3) Leonidovi u 4) Thermopyl smrt, kterouž i sám i všichni jeho spolubojovníci 5) podstoupí 6). Když jej tedy Leonidas do Lacedaemonu pod tou záminkou 7) propustiti chtěl, aby tam, co se stane 8), oznámil, v skutku ale, aby rovněž nezahynul, odepřel to onen těmito slovy 9): Poslán jsem byl semo

co vojín¹⁰), a ne co posel. — Když Kallikratidas před bitvou byl obětovan a věštec vojsku sice vítězství, vůdci ale smrt předpověděl, zvolal onen neohroženě¹¹): Na jednom¹²) nespočívá blaho Sparty; zemru-li¹³), neutrpí vlast žádně ztráty¹⁴), ustúpím-li ale nepřátelům, bude to pro Spartu hanebné a škodné¹⁵). Načež svedl¹⁶) bitvu a zahynul.

1. Extrema pars. 2. Ut. 3. Vates. 4. In s Abl. 5. Pugnae socius. 6. Subire. 7. Eo praetextu. 8. Futurum esse. 9. = řka. 10. Zaujme prvé místo. 11. Impavide. 12. Unus. 13. Fut. exact. 14. Nihil detrimenti facere. 15. Damnosus. 16. Committere.

10. Slunce.

Slunce, dí¹) Plinius, není jen časův ročných a hvězd²) říditel, nýbrž duše celého světa a nejvyšší přírody vládce. Uděluje světlo všem věcem a odnímá³) tmu; umenšuje a zapuzuje zimu; přivádí ovoce k zralosti⁴), propučuje⁵) světlo své ostatným hvězdám. Přetrhuje⁶) smutnú⁷) jednotvárnosť nebes a vyjasňuje takměř mlhy⁸) ducha lidského. Co se divíme, jest-li že je básník Homer vševidícím, všeslyšícím božstvím nazývá?

1. Inquit. 2. Sidus. 3. Demere. 4. Maturare. 5. Ministrare. 6. Discutere. 7. Smutnú jednotvárnosť, tristitia. 8. Nubila, orum.

11. Lidé se zdají býti k¹) zemi nevděčnými.

Nevděční a tvrdí, praví jakýs starý spisovatel, jsme k zemi, společné matce všech. Železem, dřevem, ohněm, kamením a jinými věcmi sužujeme²) ji každú téměř hodinu, by nejen potřebám³), ale i zištnosti⁴) a chtíčům⁵) našim slůžila. Vnikáme⁶) do utrob⁷) jejích a vykopáváme měď a olovo; zlato a stříbro; vyrýváme⁸) hluboké jámy⁹) a sbíráme drahé kameny a jiné vzácné ka-

minky. Vytahujeme vnitřnosti její ven, bychom na prstě¹⁰) drahý kámen, kteréhož sobě přejeme, nositi¹¹) mohli. Jak mnohé se musí otřítí¹²) ruce, by se jen jeden článek¹³) blyštl!

1. Adversus.
2. Vexare.
3. Res ad vivendum necessaria.
4. Avaritia.
5. Cupiditas.
6. Penetrare.
7. Viscera,
- um.
8. Agere.
9. Scrobis.
10. Abl.
11. Gestare.
12. Atteri.
13. Articulus.

12. Tantalus.

Tantalus byl bohům tak milý, že mu Jupiter tajné¹) své záměry svěřoval²) a jej k hodům bohův připůštěl³). On však, co od Joviše byl slyšel⁴), smrtelníkům vyzrazoval. Pro tento zločin uvržen byl do pekla⁵), kdež ve vodě stojí⁶) ustavičně žízni. Neb kdykoli⁷) vody napiti se chce⁸), ustupuje voda. Též⁹) visí i ovoce¹⁰) nad hlavou jeho; kdykoli však se snaží¹¹) je utrhnouti¹²), zachvějí se¹³) větrem větvi a uhybají se.

1. Arcanus.
2. Concredere.
3. Admittere.
4. Conj.
5. Ad inferos detradi.
6. Collocatus.
7. Quoties.
8. Sumpturus sum.
9. Item.
10. Poma, orum.
11. Conari,
12. Decerpere.
13. Movere, partic.

13. Dedalus¹) a syn jeho Ikarus.

Dedalus, výtečný²) to umělec, utekl za příčinou spáchané³) vraždy z Atén do Krety⁴) ku králi Minosovi⁵). Zde vystavěl labyrint⁶), v němž napotom uvaliv⁷) na sebe nenávisť královu, sám zavřen byl. By z něho utéci⁸) mohl, připevnil⁹) sobě i synu svému Ikarovi vosková křídla a odletěl s ním přeč. Když¹⁰) ale Ikarus velmi vysoko letěl¹¹), rozplynul¹²) se vosk teplem slunečným a on spadl do moře. Dedalus ale bez úrazu¹³) do Sicilie se dostal¹⁴).

1. Daedalus.
2. Egregius.
3. Perpetrare.
4. Accus. bez praep.
5. Minos, óis.
6. Labyrinthus, i.
7. In se

convertere; Abl. abs. 8. Effugere; utéci mohl, conj. impf. 9. Aptare. 10. Dum. 11. Altius evolare; Praes. za příčinou conj. dum. 12. Liquefieri. 13. Salvus. 14. Pervenire.

14. Těžká zavazadla 1) pěchoty římské.

Na pochodu 2) nosili vojáci římsí nejen oruží 3), totiž 4): meč, kopí 5), ošlep 6), střely 7) štít a lebku, ale i špiží 8) na 9) půl 10), často na celý měsíc, nádoby a nástroje k nosení vody 11), k vaření, k picování 12) a ku kopání hradeb 13), pak po třech neb čtyrech, někdy i po více kolech 14), posléze 15) svazeček 16), naplněný mnohými potřebnými a užitečnými věcmi. A přec činívali 17) obtížení 18) takto vojáci často každý den velmi velké pochody. Pro tak veliká břemena nazváni byli jednou v 19) žertu mezky; oni však sami tak málo štít, meč a lebku mezi břemena počítali 20), jako paže 21), ramena 22) a ruce, i říkávali, oruží že jsou údy vojáka.

1. Sarcinae, arum. 2. Iter. 3. Arma. 4. Nepřeloží se.
5. Hasta. 6. Pilum. 7. Missile, is. 8. Cibaria, orum.
9. Genit. 10. Dimidiatus. 11. Aquari. 12. Pabulari.
13. Munire. 14. Vallus, i. 15. Postremo. 16. Fasciculus.
17. Conficere. 18. Impeditus. 19. Per. 20. In onere non plus numerare. 21. Humerus. 22. Laceratus.

15. Příklady synovské lásky 1).

Když Troja od Řekův dobytá a zapálena byla, vynesl 2) Eneaš svého stáří a nemocí sklíčeného 3) otce Anchisa na ramenu 4) z plamenův hořícího 5) města. Činů tomuto spravedlivu vzdávali chválu staří básníkové. Neméně 6) byla u Katanenských 7) jména bratrův Anapa a Amfinoma slavena, kteří svého otce i matku přes oheň 8) Etny nesli a s nebezpečenstvím vlastního života z plamenův vysvobodili. Tolik 9) může láska 10) synovská 11) k rodičům.

1. Pietas erga parentes. 2. Asportare. 3. Confectus.
4. Abl. 5. = zapáleného. 6. Nec minus. 7. Catanenses (obyvatelé Katany, města v Sicilii).
8. Plur. 9. Tantum. 10. Pietas. 11. = synův.

16. Chvála nauk 1).

Nauky a krásné 2) umy ozdobují a obveselují život, okrašlují 4) štěstí 5) a umenšují neštěstí. Pročež mnozí, když v moci nepřátelské, ve vězení aneb ve vyhnanství byli, umírňovali 6) bolest svú učeným zaměstknáním 7). Když Dionysius mladší, vypuzen 8) z království svého, tázán byl, co by mu 9) byl Plato prospěl a filosofie, odpověděl: že 10) jsem tak velikú proměnu osudu stejnomyslně 11) snášel.

1. Litterae, arum. 2. Ingenuus, neb liberalis. 3. Obliterate. 4. Extollere. 5. Štěstí, res secundae; neštěstí, res adversae. 6. Lenire. 7. Doctrinarum studia, orum. 8. Regno expellere. 9. Ipse. 10. Ut. 11. Aequo animo.

17. Kapitolum.

Kapitolium bylo nejvyšší a nejpevnější místo města Říma. Pozůstávalo z jednotlivých stavení podivu hodné nádhernosti 1). Mnozí 2) bohové měly zde chrámy; nejvznešenější 3) a nejznamenitější ale ze všech byl chrám Joviše se zlatou sochou jeho. Otud nazývali Římané Kapitolum zemským sídlem 4) Joviše. Ano i slamou pokrytá chýže 5) Romulova na Kapitolum se chovala 6). K ostříhání hradu a chrámu krmeni 7) byli psi, kteříž však, když Kapitolum od Gallův 8) obléháno bylo, Římany v očekávání 9) jejich sklamali 10).

1. Abl. 2. Complures. 3. Nobilis. 4. Domicilium. 5. Casa.
6. Servare. 7. Alere. 8. Gallus. 9. = očekávání Římanův. 10. Decipere.

18. Pokračování¹⁾.

Neb se Gallové za dosti jasně²⁾ noci u tak velikém tichu na nejvyšší skálu dostali, že ani³⁾ psi neprocitli⁴⁾. Husi ale svým gagotáním⁵⁾ a šramocením⁶⁾ křídel zbudily⁷⁾ Manlia, kterýž ihned zbrani se chopil, a Galla, jenž již na vrchu⁸⁾ stál⁹⁾, štítem srazil¹⁰⁾, a některé jiné, kteří rukama skály objímali, pomocí pospíchajících sem¹¹⁾ Římanův zapudil. Na¹²⁾ věčnou¹³⁾ památku této udalosti¹⁴⁾ nosívala se toho dne, kteréhož se toto stalo, v slavném průvodu¹⁵⁾ hus na nosídkách¹⁶⁾.

1. Viz č 2, 1. — 2. Sublustris, e. 3. Viz č 3, 9. 4. Expergefieri. 5. Strepere. 6. Crepitus, us. 7. Excitare. 8. In summo. 9 = se postavil, consistere. 10 Dejicere. 11. Accurrere. 12. Ad. 13. Sempiternus. 14. Res. 15. Pompa. 16. Lectica.

19. A r g u s.

Staří bájepisci¹⁾ vypravují podivné věci o jistém Argovi, který prý²⁾ na³⁾ celém těle sto očí měl, a proto vše, co kolem něho⁴⁾ bylo, viděl. Střídavě⁵⁾ požívaly⁶⁾ vždy dvě⁷⁾ oči spánku, ostatné bděly. Konečně jej ale Mercurius na rozkaz Joviše čarodějným svým prutem⁸⁾ a zpěvem uspal⁹⁾ a zabil; Juno ale proměnila usmrčeného v páva a oči jeho v stkvúci se¹⁰⁾ peří, jímž ocas ptáka ozdobila.

1. Fabularum scriptor. 2. Dicitur; fertur; traditur. 3. Per. 4. Ipse. 5. Per vices. 6. Capere. 7. Bini. 8. Virgula divina. 9. Sopire. 10. Gemmans.

20. M i d a s.

Midas král frygický¹⁾ prosil jednou Baccha, aby se mu vše, čehož²⁾ by se dotkl, v zlato proměnilo.³⁾ Bůh vyslyšel prosbu pošetilého nad míru⁴⁾ člověka. I hned se

vše, co kolem bylo, zlatem stkvělo, ano i jídla a víno v zlato se proměnila. Z počátku se nad tím Midas radoval; když však brzy na to hladem a žízni trápen¹a příčinou⁵) nového bohatství velmi nešťasten byl, pozdvihl⁶) ruce k nebesům a zvolal: hřešil⁷) jsem, otče Bacchu, smiluj se nade mnou a vytrhni mne z této stkvělé⁸) bídy⁹). S úsměvem¹⁰) vyhověl¹¹) prosbě¹²) jeho bůh.

1. Phrygia, ae.
2. Vše, čehož, quidquid.
3. Convertere in rem.
4. Superl.
5. Ex.
6. Tendere.
7. Peccare.
8. Speciosus.
9. Miseria.
10. Subridere; part. praes.
11. Indulgere.
12. Preces, cum.

21. Kleant hes.

Vytrvalá¹) práce přemáhá všechny obtíže. Kleantes byl váhavého²) a tupého³) ducha; ale láska k moudrosti v něm tak byla veliká, že váhavost ducha svého horlivostí⁴) a usilovností přemohl. Týž byl i velmi chudý⁵). A protože ve dne filosofa Zenona poslouchal, hleděl⁶) svú výživu v noci sobě zaopatřiti. Vážil⁷) tedy vodu ze studní a nosil ji do zahrad bohatých lidí. Vydělanou mzdou živil⁸) se. O čemž když se dozvěděli Areopagité⁹), obdarovali jej desíti minami¹⁰).

1. Assiduus.
2. Tardus.
3. Obtusus.
4. Studium.
5. Egens: Superl.
6. Hleděl zaopatřiti přelož imperfectem od quaerere.
7. Haurire.
8. Sustentare.
9. Areopagitae (súdcové v Aténách).
10. Mina, ae (mina, attická obnášela asi 40 zl. stř.)

22. Jupiter.

Starí Římané a Řekové ctíli přemnoho bohův. Nejvyšší¹) mezi nimi, jenž se otcem bohův a lidí nazýval, byl Jupiter, syn Saturna. Za manželku²) měl sestru svú Junonu. Říši otcovskou rozdělil s bratry svými tak, že panství nad nebem a zemi³) jemu samému připadlo⁴), Neptunovi nad vodou,

Plutonovi ale v podzemí. Bylť velebností 5) královské a za-
trásl 6) púhým 7) kynutím 8) hlavy své Olymp i zemi.
Tak 9) jej staří obyčejně na trůně ze slonové kosti sedí-
cího, a v levé ruce žezlo 10), v pravé pak hrom 11) drží-
cího, vyobrazovali. Dle něho stál orel jemu posvátný 12).

1. Summus. 2. Accus. 3. Genit. 4. Obtingere. 5. Maje-
stas. 6. Concutere. 7. Ipse. 8. Nutus, us. 9. Talis;
accus. 10. Sceptrum. 11. Fulmen. 12. Sacer.

23. M i n e r v a.

Minerva čili 1) Pallas byla Joviši v důstojnosti nej-
blíží. Vyznamenávala se před 2) jinými 3) bohy ostro-
vtipností 4) a pevností vůle 5), obírala 6) se uměním vál-
ky stejně i míru, byla opatrovnice 7) věd a matka múdo-
sti. Ctěna byla obzvláště od Atéňanův, u nichž vědy a
umy nejvíce kvěly. Staří jí připisovali 8) též výmysl 9)
připravování vlny 10), tkalcovství 11) a jiných užitečných
věcí. Co 12) bohyně války vyobrazovala se s pohledem
zuřivým, s kopím 13) v ruce a s lebkou 14) na hlavě, odě-
na 15) prsníkem 16), na němž hlavu Medusy hady obklo-
penú 17) viděti 18) bylo. Ze ptákův jí posvátná byla sova,
ze stromův oliva 19).

1. Sive. 2. Praeter. 3. Ceteri. 4. Ingenii acumen. 5.
Animi constantia. 6. Tractare. 7. Praeses. 8. Tribuere.
9. Inventio. 10. Připrav. vlny, lanificium. 11. Ars
texendi. 12. Tamquam. 13. = kopí držíc. 14. = lebku
nesúc; nésti, gestare. 15. Indutus. 16. Thorax. 17.
Circumdatus. 18. Cernere. 19. Olea.

24. Mercurius.

Praví 1) se, že Merkur, syn Joviše a Maje, byl původ-
cem řeči 2) a výmluvnosti, a tím činem, že nejstarších lidí
od sveřepého 3) způsobu života k mravům jemnějším pře-
vedl 4). Pro svú libomluvnost 5) a rozumnost byl poslem

bohův a konal rozkazy jejich. Aby však rychleji z 6) Olympu na zem přijítí mohl, nosil 7) nejen okřídlené střevíce 8) ze zlata 9), ale i okřídlený klobúk 10). V ruce 11) držel hůl 12) ovintú 13) hady. Týž vodil i duše zemřelých do pekel.

1. Dicitur, legitur 2. Oratio. 3. Ferus. 4. Perducere. 5. Facundia. 6. De. 7. Gestare. 8. Talaria, um. 9. Adject. 10. Petasus, i. 11. Ablat. bez praep. 12. Caduceus. 13. Circumvolvere.

25. B a c c h u s.

Bacchus, syn Jovišův a Semelin 1), pokládá se za vynálezce vína. Týž se nazývá i Liber a Dionysus. Když dospěl, schodil 2) všecky téměř země, až do Indie 3); učil lidi vinařství 4) a jiným osožným uměním a konal spolu mnohé podivné věci. Měť vůz lupením vinným 5) a hrozny ozdobený, do nějž rysi 6) a tigrové zapřaženi 7) byli. Místo 8) žezla nosil 9) trs 10), břečťánem 11) ovintý. 12) Obyčejně doprovázel boha tohoto stařec 13) Silenus, neb Satyrové 14) anebo bacchyně 15). Květl věčnou mladostí a obzvláštnou krásou.

1. Semele, es 2. Peragrarare. 3. India. 4. Vitium cultura. 5. Pampinus 6. Lynx. 7. Subjungere alicui. 8. Pro. 9. Gestare. 10. Thyrsus, i. 11. Hedera. 12. Circumdatus. 13. Senex. 14. Satyrus, i. 15. Baccha, ae.

26. V e s t a.

Vesta byla ochranná bohyně 1) domův, obzvláště ale ohně, kterýž se za nejstarších časův darem bohův býti zdál. Tudíž Vestě všude 2) téměř vystaveny byly oltáře 3), zvláště ale v středné části 4) domu, kde se na ohništi 5) stále oheň choval 6). V Římě vystavěl Numa nejprve 7) bohyni této chrám a vyvolil 8) panny, kteréžby kněžky 9) její byly, a svatý oheň jakož i Palladium, tajnú 10) to říše

zástavu 11), v chrámě opatrovaly. Nazývaly se Vestalky 12) a byly u veliké vážnosti 13). Nejtěžší ale tresty 14) určeny byly na 15) pannu, jejíž nedbanlivostí neb vinou 16) oheň zhasl 17).

1. Custos, ôdis.
2. Omnibus locis.
3. Ara.
4. In media parte.
5. Focus.
6. Alere.
7. Primus, spoj s Numa.
8. Legere.
9. Sacerdos.
10. Clandestinus.
11. Pignus, oris.
12. Vestalis.
13. Magno honore esse
14. Supplicium.
15. In s Acc.
16. Culpa.
17. Extingui; conjunct.

27. Apollo.

Apollo byl zrozen na ostrově Delos-e, kamž se Latona, matka jeho, strachujíc se hněvu Junonina po 1) dlhém blúdní 2) byla utekla 3). Jupiter vyznačiv 4) jej mnohými tělesnými i duševnými 5) dary 6) učinil ho přednostou 7) nejužitečnějších umění, jimiž poznenáhla pokolení lidské z divokosti 8) k múdrosti a ctnosti vedeno 9) býti mělo. Sem náleží 10) obzvláště 11) význam 12) a vážnost Svato-boru 13) delfického 14), kterýby nikdy nebyl tak veleben a slaven 15) býval, kdyby 16) celý starověk pravdu výpovědí Apollonových nebyl zkusil 17).

1. Ex.
2. Error.
3. Confugere.
4. Ornare.
5. = těla i duše
6. Bonum; virtus.
7. Praeses.
8. Feritas
9. Perducere
10. Pertinere
11. Potissimum.
12. Vis.
13. Oraculum.
14. Delphicus.
15. Celeber et clarus.
16. Nisi.
17. Experiri.

28. Pokračování.

Nad vchodem 1) chrámu tohoto napsána byla slavná ona průpověď 2): „poznávej sám sebe!“ Co mohl Apollo múdrejšího předepsati 3), než aby 4) každý 5) vnitřek 6) svůj poznával? Protož se k tomuto múdrosti sídlu ze všech téměř dílův světa lidé 7) scházeli 8), kteří v pochybných záležitostech 9) boha o radu žádati chtěli 10). Odpovědi

ale dávala 11) kněžka Pythia, jejíž duch 12) božským nadšením 13) pohnut 14) byl. Seděla na trinožce 15) nad skulou 16), z níž neustále páry vystupovaly 17).

1. Vestibulum. 2 Sententia. 3. Praecipere. 4 Ut. 5. Quisque; položí se po suos, a, um. 6 Animus. 7. Vynechá se. 8 Confluere. 9. In dubiis rebus. 10. Conjunct. 11. Edo, idi, itum. 12. Mens. 13. Afflatus, us. 14. Concitare. 15. Cortina. 16. Specus, us. 17. Escendere.

29. U k o n ě n í. 1)

Aby 2) však lidé učení múdrosti snáze přijali 3), zjevnil 4) a obměkčil 5) Apollo srdce jejich hraním 6) na lyru 7) a líbezností hlasu svého. Za touto příčinou 8) byl i přednostou a vůdcem Mus *) a vzýval 9) se před 10) ostatními bohy nejvíce od básníkův. Ale nejen 11) o umění 12) míru staral 13) se Apollo, nýbrž byl i ve vojně a v střílení z luku 14) zkušený stejně 15) jako sestra jeho Diana, kteráž proto co 16) bohyně honby a lesův ctěna byla.

1. Viz č. 9. 1. — 2. Aby snáze, quo facilius. 3. Admittere. 4. Lenire; mitigare. 5 Emollire. 6. Cantus, us. 7. Genit. 8. Quam ob rem. 9. Invocare. 10. Viz č. 23. 2. — 11. Neque vero. 12. Accus. 13. Curare. 14. Sagittare. 15. Pariter ac (před vokalem atque.) 16. Pro.

30. J a n u s.

Přestarodávné 1) bylo u Latinův a Římanův ctění 2) Jana, po 3) němž, jak se praví, měsíc Januar jméno své obdržel. Staří o něm vypravovali mnohé podivné věci a vyobrazovali jej co 4) boha s dvěma tvářemi 5). Numa jemu vystavěl chrám, kterýž jsa otevřen oznamovati měl, že obec 6) ve zbrani jest, jsa ale zavřen, že zjednán 7)

*) Mus bylo devět; jména jejich jsou: Klio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polyhymnia, Urania, Kalliope.

jest pokoj. Byl však chrám tento v sedmi stech let jen třikrát zavřen: ponejprv za panování Numy, pak po ukončení první války punické 8), posléze po bitvě u Aktium 9) za panování Oktaviana Augusta.

1. Superl.
3. Cultus.
3. A.
4. Acc.
5. Deus bifrons.
6. Civitas.
7. Conciliare.
8. Punicus.
9. Bitva u Aktium, pugna Actiaca.

31. Ceres a Proserpina.

Ceres prý naučila lidi, ježto se dříve planými 1) bylinami a ovocem živili 2), rolnictví a užívání obilí. Tím 3) povstalo nejprv společné spojení lidí, pak zákony a práva a vůbec 4) lepší života zřízení 5). V pravdě se tedy bohyně tato matkou živící 6) nazývala a tak i vyobrazovala; neb nosila kolem skrání 7) věnec 8) z klasův 9) a v ruce srp 10) a svazeček 11) stebel žitných 12), neb mákových neb jiných plodin polných. Posvátný jí byl celý ostrov Sicilie, ježto úrodností všechny krajiny převyšoval.

1. Agrestis; silvestris.
2. Vesci aliqua re.
3. Inde.
4. Denique.
5. Institutio.
6. Almus.
7. Tempus.
8. Corona.
9. Adject; spiceus, a, um.
10. Falx.
11. Fasciculus.
12. Culmus.

32. Pokračování.

V prostřed 1) ostrovu bylo město Henna. Zde se Ceres s takovou ctí nábožností 2), že se město toto svatyní 3) bohyně a všickni měšťané kněžími jejími býti zdáli. Blíže města byl posvátný háj. V němž když Proserpina, dcera její, jednou kvítí sbírala, vystúpil 4) náhle Pluto, bůh podzemný 5), veza se na voze z otvoru 6) země a pannu unesl 7). Matka bolestí jatá 8) rožehla lúčové pochodně 9) na 10) ohni 11) Etny, a nesúc tyto před 12) sebou prochodila celý okršlek země, učíc orbě národy, k nimž přicházela na cestě 13) této.

1. Medius; viz č. 26. 4. — 2. Religio. 3. Fanum. 4. Exsistere. 5. = podzemí; genit. 6. Hiatus, us 7. Rappere. 8. Commovere. 9. Lúčová pochodně, taeda. 10. Ablat. 11. Plur. 12. Prae. 13. Iter.

33. Pluto a podzemí.

Dozvěděvši se konečně, že Proserpina od Plutona byla unešena, a že už manželkou jeho a královnou podzemí jest, vyžádala 1) mnohými prosbami od Joviše, aby dcera její vždy 6 měsícův u Plutona a tolikéž 2) v Olympu neb na zemi meškati směla. Byl totiž Pluto, jak jsme výš 3) pravili, králem v podzemí, a vyobrazoval se s tváří zasmušilou 4) a s dlouhými výsy 5), sedící na trůně a v ruce žezlo držící. Mimo něj byli ještě 6) tři soudcové v podzemí: Eakus 7), Minos, Radamantus 8). Sídlo bezbožných nazývalo se Tartarus; nábožní ale a spravedliví bydleli v Elysiu 9) požívající věčného odpočinutí a blaženosti.

1. Impetrare. 2. Totidem. 3. Supra. 4. Torvus. 5. Singular. 6. = jiní; alius. 7. Aeacus. 8. Rhadamanthus. 9. Elysium.

34. Pokračování.

Zemřelé, jichž těla slušně 1) pochována byla, převážel 2) plavec 3) Charon přes řeku Styx 4); nepochovaní blúdili 5) dlouho kolem břehův řeky. Protož vynakládali vzdělanější národové na pohřeb velikú péči, aby zemřelí v podzemí nepohřešovali 6) odpočinutí. Vchod do podzemí hlídal 7) Cerberus, tříhlavý 8) pes, pohledu 9) strašného. Tutěž přebývaly lítice, služky 10) Plutonovy, kteréž nejen duše zlých lidí v podzemí sůžily, ale i na zem vstupovaly a zločince nejtěžšími tresty 11) pronásledovaly. Byly však tři: Alekto, Tisifone 12), Megera 13).

1. Rite. 2. Trajicere; transvehere. 3. Portitor. 4. Styx, ygis. 5. Errare. 6. Carère aliqua re. 7. Servare.

8. Triceps, itis. 9. Adspetus. 10. Ministra. 11. Supplicium. 12. Tisiphone. 13. Megaera.

35. Příroda i o zvířata pečovala.

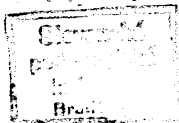
Všem tvorům dáno 1) jest od přírody, potravu a bezpečnou skryši 2) sobě opatřiti, věcem škodným se vyhýbati 3), sebe, život a tělo své zachovati a hájiti. S jakou obratností 4) tkají pavúci pavučinu 5) svú, aby to strávili, co by do ní vpadlo 6)! Slonům dán jest chobot 7), poněvadž mají pro ohromnost 8) těla těžký přístup k žrádlu 9). Býci se brání rohama, kanci zuby, lvové tlamou 10), jiná zvířata rychlostí.

1. Tribuere; následující infinitivy přelož konjunktivem s ut.
2. Bezp. skryš, latibulum.
3. Declinare.
4. Dexteritas.
5. Tela, ae.
6. Incidere.
7. Proboscis.
8. Magnitudo.
9. Pastus, us.
10. Rictus, us.

36. Rány v službě obce 1) utrpené 2) jsou čestné.

Spurius Karvilius zalíbil 3) se lidu římskému více velikostí svých ctností, než urozeností 4). Tím způsobem 5) nejvyšší došel 6) hodnosti 7), a byl dvakrát konsulem. Posléze, když 8) pro vlast udatně bojoval, v boji raněn byl. Když za příčinou 9) rány této 10) silně kulhal 11) a protož i mezi lidmi jíti 12) se ostýchal 13), pravila k němu matka: proč nevycházíš ven, Spurie můj? kdykolí 14) krok učiníš, objeví 15) se ti v duchu památka na zásluhy 16) tvé, a kulhání nebude tobě slúžití 17) u spoluobčanův 18) k hanbě, neb k výčitce 19), něbrž k ozdobě 20) a chvále.

1. Ob rempublicam.
2. Accipere.
3. Commendare se.
4. Nobilitas generis.
5. Ita.
6. Assequi.
7. Dignitas.
8. Dum s praesent.
9. Ex.
10. Is, ea, id.
11. Claudicare.
12. In publicum prodire.
13. Verecundari.
14. Quotiescunque — toties.
15. Animo obversari.
16. Virtus.
17. Esse.
18. Civis.
19. Opprobrium.
20. Decus.

37. Krášlení šatův 1) u starých.

Víme, že i nejstarší národové na jakúsi 2) šatův ozdobu 3) vynakládali 4) péči. Protož začali vlnu přísti a barviti 5), tkáti a oděv, jenž se leskem a rozmanitostí barev vyznačoval, hotoviti 6). Frygové 7) krášlili šaty své stkvostným vyšíváním 8). Tyriům 9) dala náhoda červec 10); napotom se šatům přidávalo 11) i zlato. Celá péče ale o vyhotovení 12) oděvu ponechávala se ženám, a i královny se uměním tímto vyznamenávaly. Ano Řekové učinili i bohyni Minervu učitelkyní tkalcovství.

1. Vestium cultus. 2. Quidam. 3. Elegantia. 4. Conferre in rem. 5. Tingere aliqua re. 6. Conficere. 7. Phryx, gis. 8. Opus acu pictum. 9. Tyrius, i. 10. Purpura. 11. Addere. 12. Gerundivum.

38. Orfeus. 1)

Orfeus pohyboval 2) líbezností zpěvu svého stromy z místa, zadržoval 3) běh potokův a zuřivost 4) větrův, a krotil 5) zvířata vztekla 6). Týž vstúpil 7), když choť jeho Euridika uštknutím 8) hada usmrcena byla, do podzemí 9), aby ji odtud do života nazpět přivedl. Pluto pohnut prosbou a zpěvem jeho, navrátil mu Euridiku, pod tou ale výminkou 10), aby se neobracel 11), a po choťi, dokadby Orkus neopustil, se neohlížel 12). Orfeus ale, túže 13) uzříti choť svú, obrátil oči zpátky, v čemž ona na místě 14) zmizela 15).

1. Orpheus. 2. Loco movere. 3. Morari. 4. Impetus. 5. Mansuefacere. 6. Indomitus, a, um. 7. Descendere. 8. Morsus, us. 9. Ad inferos. 10. Ea lege. 11. Se vertere. 12. Respicere aliquem. 13. Gestiens. 14. Subito. 15. Auferri; indikat. perfek.

39. Alcibiades.

Plutarch vypravuje, že měl Alcibiades psa podivu hodné velikosti a krásy. Tomuto psu, jež za 70 min 1) byl kú-

pil, uřal 2) ocas, který byl velmi pěkný. Když jej proto plížili 3), řkúce, že všickni občané o věci této rozprávějí a jej pro psa tupí, odpověděl s úsměvem 4): děje se, tedy, co jsem žádal. Chtěl jsem totiž, aby 5) A-téňané toto pravili, o mně ale by něco horšího 6) nemluvili.

1. Viz č. 21. 10. — 2. Abscidere. 3. Objurgare. 4. Ridens. 5. Acc. s infin. 6. Ne quid pejus.

40. Dobré děti jsou nejkrásnější rodičův ozdoba 1).

Kornelia, matka Gracchův, vychovávala syny své s největší péčí, a vedla 2) nejen zaměstknání 3), ale i odpočívání 4) a hry jejich čistotou 5) svých mravův a nejvyšší slušností 6). Když jednou k ní vznešená paní 7) byla přišla, a jí svůj velmi drahý šperk 8) ukazovala, protahovala 9) Kornelia rozmluvu, ažby 10) děti její ze školy přišly, načež radostným srdcem zvolala: toť jest ozdoba má! Táž snášela napotom bolestnú 11) synův svých smrtí s velikou duševní silou, i pravila k těšícím 12) jí a nešťastnou nazývajícím: vždy se za šťastnou pokládati budu, neboť jsem porodila Gracchy!

1. Ornamentum. 2. Temperare. 3. Studium. 4. Requies, sing. animi remissio; 5. Sanctitas, 6. Verecundia. 7. Quaedam nobilis matrona 8. Ornamenta, orum. 9. Trahere. 10. Donec. 11. Acerbus. 12. Solari.

41. Proslava 1) učených mužův.

Mužové, moudrostí a učeností vyznačení, ve všech částech u veliké byli cti 2). Tyrann Dionysius poslal filosofu Platonovi ověčenú 3) loď v ústrety 4) a jel, když na břeh byl vstúpil 5), s bílou čtverospřeží 6) pro něj sám. Jistý Gaditan 7), byv povzbuzen jmenem a pověstí Tita Livia, onoho 8) nejvytečnějšího dějepisce 9) římského, přišel z nejzazších končin 10) do Říma, aby ho uzřel, a odešel hned zase, uviděv jej 11).

1. Honos. 2 Magno honore haberi. 3. Coronatus. 4. Obviam. 5. Na břeh vstúpiti, escendere. 6. Quadrigae, arum. 7. Gaditanus (obyvatel Gadesu) 8. Polož za adjektivem. 9. Rerum scriptor. 10. Terminus. 11. = když jej byl uviděl, ut s indikat. perfek.

42. Vysoké povolání 1) panovníkův.

Jako 2) kormidelníku 3) příznivá 4) plavba 5), lékaři zdraví 6) nemocných, vůdci vítězství; tak jest správci 7) obce blažený občanův život vytčen za účel 8). Protož tak jednati musí, aby obec nejen mocí 9) se sesílila 10) a prostředky 11) zbohatla 12), ale i slávou a šlechtností občanův ctěna 13) byla. Kdo s to byl 14), vykonati to, nejlepší mezi lidmi vykonal skutek.

1. Gravissimum munus. 2. Ut. 2. Gubernator. 4. Secundus. 5. Cursus. 6. Valetudo. 7. Moderator. 8. Za účel vytčen, propositus, a, um 9. Opes, um. 10. Firmus fio. 11. Copiae. 12. Locuples. 13. Honestus. 14. Posse.

43. Diogenes.

Jak veliká byla zdrženlivost 1) a prostnost 2) filosofa Diogena, vůbec jest známo 3). Nosil 4) vždy u 5) sebe dřevěný pohár, jímž, když žíznil, ze studně neb z řeky vodu čerpal 6). Uzřev ale jednou chlapce, vodu rukama nabírajícího, odhodil pohár přeč 7) řka: k čemu jest mi poháru zapotřebí 8)? lehce mi ho jest pohřešovati, neb jsem seznal, že mi ruce tu samú službu 9) činiti 10) mohou.

1. Abstinencia. 2. Simplicitas. 3. Inter omnes constat 4. Gestare. 5. Cum. 6. Haurire. 7. Abjicere. 8. Opus. est mihi. 9. Idem. 10. Praestare.

44. Císař Titus.

Římský císař Titus byl od přirozenosti tak blahovolný 1) a dobrotivý, že láskou a rozkoší 2) pokolení lidského

nazván byl. Nikdy 3) nepropustil prosícího bez pomoci a neb aspoň 4) bez naděje od sebe a říkal 5) často, že žádný nemá 6) od knížete smutně odcházeti. Když si jednou při večeři 7) byl zpoměl, že 8) za celý den žádnému dobrodiní byl neproukázal, pronesl 9) ona znamenitá a slušně 10) slavená 11) slova 12): přátelé, den jsem ztratil!

1. Benevolus. 2. Deliciae arum. 3. = žádného, nemo. 4. Saltem. 5. Praedicare. 6. Oportere. 7. Super coenam. 8. Quod. 9. Edo, edidi, editum. 10. Merito. 11. Laudare. 12. Vox; sing.

45. T e l e f u s 1).

Když Řekové proti Troji táhli 2), pokúšel se 3) Telefus, král Mysický 4), Achilla a súdruhy jeho od přechodu přes 5) Kaikus, řeku Mysie, mocí brannou 6) zadržeti, aby před 7) Troju nepřišel. Od Achilla však kopím těžce raněn, dlouhý čas nesmírnou 8) bolestí trápen 9) byl. Posléze tázav se věšty 10) dostal za odpověď, že rána od Achilla způsobena 11), žádným jiným lékem 12) zahojiti se nemůže, leč barvou železnou 13) tohož kopí, jímž udeřen 14) byl. Poslal tedy k Achillovi druhy své, aby lék od něho vyprosili 15). Achill tomu povolil; načež ze seškrabané 16) železné barvy obklad 17) učinili, a na ránu položili 18). Telefus vyhojil se 19), uctív dvakrát 20) účinek kopí 21), záhubný 22) i blaholéčný 23).

1. Telephus. 2. Proficisci. 3. Tentare. 4. Mysia. 5. Gemit. 6. Vis armorum. 7. Ad. 8. Magnus; superl. 9. Cruciare. 10. Oraculum. 11. Inferre. 12. Remedium. 13. Ferrugo. 14. Percutere. 15. Petere. 16. Deradere. 17. Malagma, atis. 18. Imponere alicui. 19. Sanare. 20. = a uctíť. 21. Vis. 22. Perniciosus. 23. Salutaris.

46. S m r ť C y r a.

Cyrus vybojovav a podmaniv velikú Asie část, táhl proti Scythám 1). Tenkrát byla královnou Scytháv Tomyris,

kteřáž se ale nad 2) příchodem nepřátel nezděsila ženským způsobem 3), nébrž veliké vojsko sebrala 4). Z počátku byl Cyrus vítězný 5) a zabil valný 6) Scythův počet, mezi nimi 7) i jediného 8) královny syna. Tato 9) velikou jsúc ja-ta 10) bolestí, obmýšlela 11) mstu a sklamala 12) nepřítelè touto lstí. Projevujíc 13) na oko strach, uztupovala nazpět a vábila 14) Cyra až k úžinám. Tu učinivši na vrších zá-lohu 15) zničila celé téměř vojsko nepřátelské i krále sa-mého. Nato rozkázala uřezanú Cyra hlavu do měchu 16), lidskou krví 17) naplněného, vrhnúti 18), tato dosadíc 19) slova: nasyt se krví, po níž jsi vždy žíznil.

1. Scytha. 2. Ablat. 3. Muliebriter. 4. Cogere, 5. Superior. 6. Magnus. 7. In his. 8. Unicus. 9. Is, ea, id. 10. Commotus. 11. Moliri. 12. Fallere. 13. Simulare. 14. In insidiis disponere (exercitum). 15. Uter, ris. 16. Humanus sanguis. 17. Injicere. 18. Addere.

47. F a b r i c i u s.

Když Pyrrhus, král Epirský, s Římany válčil, byl Kajus Fabricius s druhými vyslanci do ležení králova poslán, aby s ním o některých věcech vyjednával 1). Dozvědév 2) se, ale Pyrrhus, že Fabricius vážný sice a udatný, ale velmi chudý muž jest, pokúšel se penězi jej porušiti 3) a na 4) svú stranu 5) přivésti. Fabricius ale opovrhl podávanými jemu dary. On též poslal lékaře Pyrrhova, jenž v noci do ležení římského přišel a krále jedem otrávití 6) slíbil, svázaného nepřítelè nazpět 7); načež prý Pyrrhus zvolal: to jest onen Fabricius, kterýž tíže od šlechetnosti 8) odvrácen býti může, než slunce od běhu svého.

1. Agere. 2. = když se dozvěděl, cognoscere. 3. Cor-rumpere. 4. In. 5. Partes. 6. Veneno interimere. 7. Nazpět poslati, remittere. 8. Honestas.

48. D e l f i n 1).

Staří o delfinech mnoho báječných věcí vypravovali, jimž mnozí podnes 2) věří 3). U Plinia a jiných spisova-

telův čítáme, že se delfini nad 4) zpěvem a hudbou obveselují a že společnost lidskou 5) hledají. Tak prý delfin přinesl jednou citerníka 6) Ariona 7) neporušeně 8) z vln mořských na pevninu 9). Plutarch vypravuje, že u Jassu 10) delfin často s chlapcem hrával, jej na hřbet bral 11), na vysoké moře nosil a opět na zem zpátky přinášel; posléze ale, když chlapec ve vlnách byl zahynul, že u vynešené mrtvoly na pevnině zůstal a pošel 12).

1. Delphinus. 2. Etiamnunc; nunc quoque; hodie quoque.
3. Fidem habere. 4. Ablat. 5. = lidí. 6. Citharista.
7. Arion, onis. 8. Incolumis. 9. Terra. 10. Jassus, i, f. (město v malé Asii). 11. Suscipere. 12. Exspirare.

49. Pokračování

Pomineme mnoho takového, co rovněž 1) k víře jest nepodobno 2). Jen tolik 3) za pravdu držeti 4) smíme, že 5) delfínové, ježto velmi žravá 6) zvířata jsou, lodím v ústrety přicházejí a vedlé nich plují, aby vyhazovaný pokrm sežrali 7). Oni též velmi rychle plují a ve vodě si hrají, vyskakujíce 8), zvláště v noci, s velikou silou do výšky. Proto se dle zdání 9) staří domnívali, že delfini hudbu milují a že i tancují. Mohú též 10) nějaký čas 11) bez vody žítí, pročež se nezřídka na zemi vídají.

1. Aequè. 2. Incredibilis. 3. Id. 4. Pro vero habere 5. Akkus. s infinit. 6. Vorax. 7. Devorare. 8. Vyskakovati do výšky, exsultare. 9. Videri. 10. = ti sami, idem.
11. Aliquamdiu.

50. Herkules.

Mezi starými bohatýry 1) byl Herkules nejproslulejší. Vynikal velikostí a silou těla, rychlostí noh, vytrvalostí 2), rozumností a šlechetností 3). Za nejstarších totiž časův jen ti se nejvíce 4) za veliké a šlechetné pokládali, již buď divá zvířata ubili 5), neb výbojně 6) lidi, kteříž cesty i pole lúpežmi 7) znepokojovali 8), usmrtili 9), neb jiné ne-

snadné 10) věci směle a šťastně vykonali 11). Herkulovi dvanáctero 12) takovýchto prací uloženo bylo 13), z nichž některé podotknúti 14) chceme, aby se poznalo, jak veliká byla zmužilost jeho.

1. Heros, óis.
2. Patientia.
3. Virtus.
4. Potissimum.
5. Occidere.
6. Superbus.
7. Latrocinium.
8. Infestare; conjunkt.
9. Interficere.
10. Arduus.
11. Konjunkt.
12. Duodecim.
13. Imponere.
14. Commemorare.

51. Pokračování.

V lese nemejském 1) [nalezal se lev nesmírné 2) velikosti, jenž lidi i zvířata děsil a kolkolem 3) pole hubil. Jej Herkules, an střelami raněn býti nemohl, za 4) pazúry 5) uchopil 6), porazil 7) a železným kyjem 8) svým zabil. Důkaz 9) rychlosti a vytrvalosti jeho byl též tento: V horách arkadských zdržovala se posvátná Dianě laň, která prý měděné 10) nohy a zlaté rohy měla. Žádný nebyl s to 11) dosáhnúti 12) jí v 13) běhu. Herkules ale ji neustále pronásledoval, až ji posléze během umdlení 14) chytil.

1. Nemaesus.
2. Ingens.
3. Circum.
4. Ablat.
5. Unguis, is.
6. Cómprehendere.
7. Prostrernere.
8. Clava.
9. Specimen.
10. Aëneus.
11. Posse.
12. Assequi.
13. Ablat.
14. Defatigatus.

52. Pokračování.

Týž zápasil 1) s hydrou lernejskou 2), která sedm hlav měla, a se vždy 3), když 4) jí Herkules jednu uřal, o jiných sedm rozmnožovala. Konečně jí ale přec Herkules pomocí Jolaa zabil, jenž šiji 5) potvory 6) pochodní vypálil 7), aby jí nové hlavy přirůstati nemohly. Někteří básníkové připisují tomuto hadu 8) devět, jiní padesát, ba někteří i sto hlav. Dle 9) spisovatelův bylo bahno, jmenem Hydra, v němž, když 10) jedno zřídlo 11) se zacpalo 12), mnoho jiných vypryskalo 13). Protož obrátil 14) Herku-

les prúdy, které do bahna vtékaly, na 15) jiné strany 16), a bahno vysušil 17).

1. Depugnare. 2. Lernaeus. 3. Continuo. 4. Quum s konjunkt. 5. Cervix. 6. Belua. 7. Adurere. 8. Hydra. 9. Secundum. 10. Abl. absol. 11. Meatus, us. 12. Praecludere. 13. Erumpere. 14. Avertere. 15. In. 16. Pars. 17. Siccare.

53. U k o n ě n í 1).

I do podzemí vstúpil Herkules, aby od tamtad 2) The-sea 3), přítele svého, nazpět vyvedl 4). Osvobodilť však nejen tohoto, nýbrž vytáhl i tříhlavého Cerbera, onoho strašného orku strážce, řetězi svázaného na svět ven 5). Vykonav 6) tyto, jakož i mnohé jiné výtečné činy, dobyl 7) sobě nesmrtelnost a počten 8) byl mezi 9) bohy. Ve všech téměř krajích okrsku světa stavěly se mu chrámy a oltáře. Byloť ale více Herkulův, kteří v rozličných dobách žili; zdáť se tedy, že staří činy 10) všech jen jednomu, a síce Herkulovi thebanskému 11), připisovali.

1. Viz č. 9, i. — 2. Inde. 3. Theseus, ei. 4. Reducere. 5. Ad superos. 6. Gerere. 7. Parere. 8. Referre. 9. In. 10. Res gestae. 11. Thebanus.

54. A t l a s.

Atlas 1), o němž se povídá, že nosil 2) na 3) ramenú svých nebe, líčí se co 4) obr 5) nesmírné 6) velikosti. Hlava jeho obklíčená mračny, podrobena 7) jest větru i dešti; rúsné 8) jeho úsy tuhnú 9) sněhem a ledem; od 10) brady 11) jeho valí 12) se prúdy 13). Nkteří vypravují, že, byl Atlas vůdcem Titanův 14), kteří se pokúšeli 15) dobyti 16) nebe. Když však od Joviše a ostatných bohův přemoženi byli, položeno bylo klenutí 17) nebeské na ramena jeho. Jiní vypravují jináč. Od tohoto Atlanta obdržel prý i jeden 18) vrch v Africe, i moře atlantské 19) jméno své.

1. Atlas, antis. 2. Sustinere. 3. Abl. 4. Ut. 5. Vir. 6. Vastus. 7. Obnoxius. 8. Hirsutus; horridus. 9. Rigere. 10. De. 11. Mentum. 12. Praecipitare. 13. Flumen. 14. Titanes, um. 15. Conari. 16. Occupare. 17. Fornix. 18. Quidam. 19. Atlanticus.

55. Ch i m e r a 1).

Chimera byla potvora trojtvárná 2); neb měla tělo kozi, hlavu lví, ocas dračí a vyvrhovala 3) oheň. Toto zvíře 4) hubilo dluhý čas Lycii, až posléze od Bellerofonta 5), jenž na okřídleném 6) koni Pegasu sedě šípy na ně střílel 7), zabito bylo. Bylo ale v Lycii jedno pohoří, které se Chimera nazývalo. Na vrcholu jeho zdržovali se lvové; v středné části pásly se divoké kozy; na patě 8) hory bylo velké množství hadův. Někdy z ní vyšlehoval 9) i oheň. Tudiž se mnozí domnívají, že tato podivná kopce přirozenost 10) oné bájece původ dala.

1. Chimaera. 2. Triformis. 3. Evomere. 4. Belua. 5. Bellerophon, ontis. 6. Alatus. 7. Telum emittere. 8. Radix. 9. Erumpere. 10. Natura.

56. Promethus.

Za nejstarších časův, kde 1) lidé skoro jak 2) zvířata žili a užívání 3) mnohých věcí neznali 4), učil prý je Prometheus rozličným uměním. Vyznačoval se totiž múdrostí a rozvahou 5) svou, a byl bohům velmi milý. Když pak ale i na nebe vstúpil a odtud 6) oheň k lidem přinesl, rozhněvali se bohové náramně nad ním. Na rozkaz 7) Joviše uchopil jej Merkur a přivázal 8) ho ku skále na pohoří kavkazkém 9). Jupiter ale sám vyslal 10) káně 11), aby mu čas po čase 12) vnitřnosti nažíralo 13). Tento těžký trest snášel 14) Prometheus skrz třicet let. Konečně zabil Herkules káně a rozvázal svazky uvězněného.

1. Qui, quae, quod. 2. Velut; neb = na způsob zvířat (modo, more). 3. Usus, us. 4. Ignorare. 5. Ratio.

6. Cís. 53, 2. — 7. Abl. 8. Rupi alligare. 9. Caucasus, i. 10. Immittere. 11. Vultur. 12. Subinde. 13. Arrodere. 14. Sustinere.

57. Faeton 1).

Faeton vyžádal 2) mnohými prosbami od otce svého Apolla, že mu vůz slunečný na 3) jeden den přepustil 4). Solva však jinoch, který pro takú věc nebyl ještě dospěl 5), běh ten nastúpil, uchylili 6) se koně od obyčejné cesty své a přiblížili se k zemi tak, že některé části její od ohně zastíženy 7) byly, studně vyschly 8) a řeky vřiti 9) počaly. Což když užíel z 10) Olympu Jupiter, boje 11) se, aby 12) se snad i 13) nebe od plamenův nechytilo 14), šlehnul 15) bleskem a Faetona zabil.

1. Phaëthon, ontis. 2. Impetrare. 3. In. 4. Permittere. 5. Nebyl dospěl, impar erat. 6. Declinare. 7. Corripere. 8. Arescere. 9. Fervere; exaestuaré. 10. De. 11. Vereri; part. perf. 12. Ne. 13. Quoque; klade se vždy za substant. na němž důraz spočívá. 14. Corripere. 15. Fulmen jaculari.

58. Argonauti 1).

Když Frixus se sestrou svou Hellow 2) z Řecká do Asie utíkal, vsedli oba na velikého 3) skopa, jenž zlaté rúno 4) měl. Když však k úžině, která mezi Europou a Asií jest, byli přišli, spadla Helle dolův a utopivši 5) se dala Hellespontu *) jméno. Frixus ale do Kolchidu 6) dobře zachovalý 7) přišel, kdež i Joviši onoho skopa obětoval a zlaté rúno na 8) památku udalosti 9) té v chrámú Marsa 10) pověsil. Toto rúno přinesl napotom Jason 11), vůdce Argonautův, do Řecká nazpět. Byl však Jason syn Esoňa 12), krále thessalského, kterýž ho při skonání 13) svém co dítě zanechal, a spolu i s říší Peliovi 14), bratru svému, poručil 15).

*) t. j. moře Helly. Úžina ta nazývá se nyní Dardanelly.

1. Argonauta, ae. 2. Helle, es. 3. Ingens. 4. Vellus, e-
ris. 5. Submergi (aquis). 6. Colchis, idis, (krajina
v Asii, k východu od moře černého). 7. Dobře zach;
incolumis. 8. Ad, neb, causa s gen. 9. Factum. 10.
Mars, tis. 11. Jason, onis. 12. Aeson, onis. 13. Mo-
riens. 14. Pelias, ae. 15. Concredere.

59. Pokračování.

Matka ale, nevěříc 1) Peliovi, odevzdala Jasona Chí-
ronovi 2). Když Jason dospěl, přišel ku Peliovi, a žádal
říši otcovskou nazpět 3). Tento vymysliv klam poslal jej do
Kolchidu, aby od tamtud zlaté rúno přinesl 4), domnívaje
se totiž 5), že Jason na daleké a nebezpečné cestě zahyne.
Tento ale vstúpil s nejodvaženejšími 6) jinochy, mezi 7)
nimiž Herkules, Kastor a Pollux a Orfeus byli, na loď,
nazvanú Argo, a do Kolchidu se dostal. Když tu pomocí
Medei, dcery krále kolchického 8) všechny obtíže byl pře-
mohl 9), vzal 10) rúno zlaté a rychle se súdruhy svými i
s Medeou utekl a do vlasti se vrátil.

1. Diffidere. 2. Chiron, ónis. 3. Repetere. 4. Auferre.
5. Enim. 6. Promptus. 7. In s abl. 8. = Kolchův,
Colchi, orum. 9. Superare. 10. Tollere.

60. N i o b a.

Nioba, dcera Tantala, krále argivského 1), choť Am-
fiona 2), krále thebanského 3), měla sedm synův a tolikéž
4) dcer, i zdála se sobě i jiným nejbláženější matkou býti.
Poněvadž ale pýchou 5) jsúc naduta 6) nad Latonu, matku
Apolla a Diany se vynášela 7), a Thebanským zakázala,
obětovati 8) jí, vyzvala 9) rozhněvaná bohyně dítky 10) své,
aby urážku 11) tuto pomstili. I hned úsmrtil Apollo šípy
svými syny Niobiny, a dcery její Diana. Nioba, tak dítek
svých zbavena, když pro 12) velikú bolest ani nic pro-
mluviti 13) nemohla, obrácena pry byla v kámen.

1. = Argivův, Argivi, orum. 2. Amphion, onis. 3.
Thebæ, arum. 4. Totidem. 5. Fastus, us. 6. Elatus,

a, um. 7. Alicui se praeferre. 8. = aby neobětováli.
9. Provocare. 10. Liberi, orum. 11. Injuria. 12. Prae.
13. Proloqui.

61. S f i n x 1).

Praví se, že byla Sfínx jakási 2) potvora 3), která hlavu a ruce dívčí, tělo psí, křídla ptačí, hlas lidský, pazúry lví, aocas dračí měla. Seděla na skále blízce Theb v Beocii 4), a dávala 5) okolojdícím tak těžké hádanky 6), že je uhádnúti 7) nemohli. Nato letěla k nim a přitáhši je k sobě na skálu, roztrhala 8) je buď pazúry svými, neb je dolův ze skály svrhla 9), tak že bídňě 10) zahynuli.

1. Sphinx, ngis. 2. Quidam. 3. Monstrum. 4. Boeotia, ae. 5. Proponere. 6. Aenigma, atis. 7. Solvere. 8. Dilaniare. 9. Dolův svrhnutí, dejicere. 10. Misere.

62. Pokračování.

Když jednou Edipus 1) do oněch končin 2) přišel, dala mu Sfínx takúto 3) hádanku: které 4) zvíře by ráno čtvernohé, v poledne dvúnohé, večér trojnohé bylo. Edipus vyložil 5) ji, a pravil, že to jest člověk. V 6) dětinství totiž jest čtvernohý, leza po 7) rukú a nohú; stav 8) se jinochem a mužem, jest dvúnohý; v stáří ale trojnohý, jelikož 9) starci kráčívají 10) na hůl 11) podepření 12). Když Edipus předloženú jemu hádanku takto vyložil, vrhla se rozlobená Sfínx ze skály dolův a zahynula.

1. Oedipus, i, a odis. 2. Locus. 3. Ejusmodi, neb hic, haec, hoc. 4. Quinam, quaenam, quodnam. 5. Interpretari. 6. In. 7. Abl. 8. = když se stal. 9. Si quidem. 10. Incedere. 11. Baculum. 12. Fulcire.

63. Znameníť zmužilost některých Římanův a Řekův.

L. Sikcius Dendatus byl pro svú výtečnú zmužilost římským Achillem nazván. Dle udání 1) Pliniova tahl 2) pry

sto a dvacetkrát do boje, přinesl třidcatero 3) nepřátelských 4) zbrojův 5) a měl čtyřicet pět jizev 6) na těle. Ten samý spisovatel zůstavil paměti 7) jiný příklad nado- byčejné 8) udatnosti. M. Sergius ve dvou výpravách 9) tři a dvacetkrát raněn byl. Ztrativ 10) pravú ruku bojoval s levou, a přidělav 11) si napotom ze železa 12) ruku pravú, bojoval opět u Kremony a Placencie co nejzmužileji.

1. = Pl. vypravuje, že. — 2. Proficisci. 3. Triginta. 4. = z (ex) nepřátel. 5. Spolia, orum. 6. Cicatrix. 7. Memoriae tradere. 8. Singularis. 9. Bellum. 10. Amittere. 11. Accomodare. 12. = železnú.

64. Pokračování.

O udatnosti Řekův zdá se tento příklad nejznamenitější 1) býti. Cynegirus 2), měšťan aténský, porazil v bitvě maratonské 3) mnoho nepřátel, mnohé jiné zapudil 4) do lodí, a držel 5) pak loď, do níž se Peršané utekli 6), pravou rukou, i nepustil ji dříve 7), až ruku ztratil. Ba i pak ještě, když pravá ruka mu uřata byla, uchopil loď rukou levou, a pozbyv i tuto zadržoval loď zuby svými. Tak veliká byla udatnost jeho, že dlúhotrvalým 8) bojem ani nezem- dlen, ani ztrátou obú rukú nepřemožen, naposled zuby svými zápasil 9).

1. Nobilis. 2. Cynaegirus. 3. Pugna marathonia. 4. Compellere. 5. Tenere. 6. Confugere. 7. Dříve, až, pri- usquam s konjunkt. 8. Diuturnus. 9. Dimicare.

65. Věrnost a přítulnost 1) koní.

Známoť jest 2), že psi mezi všemi zvířaty, která s námi žijí, člověku nejvěrnější jsou. Ale i 3) o věrnosti koňův vypravovali staří znamenité příklady. Když král Nikomedes 4) zavražden byl, zdržoval se kůň jeho od vší krmy 5) a dokončil 6) dobrovolným hladem 7) život svůj. Když král Antiochus v boji zabit byl, zmocnil se jeden 8) z 9) ne-

přátel koně jeho a s jásáním 10) na něj vsedl 11). Kůň však, nevolí 12) rozpálen, hnal se 13) během náhlým 14) do míst příkrých 15) a spolu s jezdcem zahynul.

1. Věrn. a přít; fidelitas. 2. Constat. 3. Quoque (polož po slovu koňův). 4. Nicomedes, is. 5. Cibus. 6. Finem facere alicujus. 7. Dobr. hlad, inedia. 8. Quidam. 9. Ex. 10. Ovans. 11. Na něco sednutí, insidere. 12. Indignatio. 13. Decurrere. 14. Praeceptus. 15. Destructus.

66. Jen 1) ctnostný 2) jest v skutku 3) svobodným.

Kdož by, dí 4) Cicero, onoho vůdce 5) schvaloval, neb jen 6) za 7) hodného jména toho pokládal 8), jenž nárůživosti své krotiti neumí? Jak může ten nad svobodnými panovati, který sám svoboden není? Ať drží 9) nejprve žádosti své na uzdě, pohrdá 10) rozkošemi, krotí 11) hněvivost, obmezuje 12) lakomství, a odloží jiné škrvny duše 13): pak teprv ať začíná, nad jinými vládnúti, když sám nejhorších pánův, nemravnosti 14) a mrzkosti 15), poslouchati přestal. Dokud 16) těchto poslušen bude, nepokládal bych jej sice 17) za pána, ale za otroka. Neb kdožby upíral, žeby všickni lehkomyšní, všickni lakomí, všickui rozmaríli 18), vůbec 19) všickni zlí takměř otroci nebyli?

1. Solum. 2. Honestus. 3. Revera. 4. Viz č. 10. 1. — 5. Imperator. 6. Etiam. 7. Akkus. 8. Habere. 9. Na uzdě držeti, frenare. 10. Spernere. 11. Reprimere. 12. Coercere. 13. Labes, is. 14. Vitiositas. 15. Turpitude. 16. Quidem. 17. Libidinosus. 18. Denique.

67. Přirozené 1) čarodějnictví 2).

Když jistý Kajus Furius, propuštěnec 3), na nepatrném statečku 4) svém mnohem 5) hojnější 6) úrodu dostal 7), než susedi z nejrozsáhlejších 8) polností 9) svých, byl ve veliké nenávisti, jakoby 10) úrodu susedův čarodějnictvím na roli svú přelúzoval 11). Když proto od Spuria Albina

před súd pohnán 12) byl, přinesl 13) těžké 14) motyky, ohromná 15) rádla 16) a všechny nástroje rolnické na forum, a přivedl i tučné voly, a silnú 17), dobře živenú 18) čeled. Nato pak před lidem pravil: totoť jsou, Kviriti 19), čary mé! Ale mé práce, nočné bdění 20) a pot můj nemohu vám ukázati neb na forum přivésti. A tak hlasy 21) všech propuštěn a pochválen 22) byl.

1. Naturalis. 2. Veneficium. 3. Libertinus. 4. Praediolum.
5. Multo. 6. Largus. 7. Percipere. 8. Amplus. 9. Agri.
10. Quasi. 11. Pellicere. 12. In jus vocare. 13. Deferre.
14. Gravis. 15. Ponderosus. 16. Vomer, eris.
17. Validus. 18. Bene curatus. 19. Quirites. 20. Nočné bdění, vigiliae, arum.
21. Sententia. 22. Collaudare.

68. Válka trojanská 1).

Jeden z 2) nejmocnějších 3) králův řeckých byl Menelaus, který v Lacedemonu panoval. Choť jeho Helena, sestra Kastora 4) a Polluxa 5) byla pro krásu 6) svú nejen po celém Řecku, nébrž i v Asii velebena. Tuto unesl 7) Paris, syn Priama, krále trojanského, jakkoli od Menelaa hostinsky 8) přijat 9) byl, a odvedl ji s sebou do Troji. Což když se stalo, učinili 10) králové řečtí, aby nepravost tuto pomstili, mezi sebou 11) smlúvu a vystrojili 12) pod správou 13) krále Agamemnona 14) loďstvo z tisíc lodí 15), po němžby vojska svá do malé Asie, kde Troja ležela, přeplavili 16).

1. Trojanus. 2. Ex. 3. Opulentus. 4. Castor, ris.
5. Pollux, úcis. 6. Venustas. 7. Rapere. 8. Hospitaliter.
9. Excipere. 10. Smlúvu nčiniti, foedus facere. 11. Nepřeloží se.
12. Parare. 13. Dux. 14. Agamemnon, onis.
15. Genit. 16. Trajicere.

69. Pokračování. 1)

Když se však loďstvo Řekův v Aulidu 2) shromáždilo 3), zdržováno bylo prudkostí bůře, již Diana způsobila, dlúhý

čas v přístavu. Neboť poranil Agamemnon posvátnú Diany laň 4) a popudil 5) pýchou 6) a svévolností 7) tou hněv její. Tudíž dali věštcové za odpověď 8), že hněv Diany ukrocen 9) býti nemůže, leč jestli by 10) jí Agamemnon dceru svú Ifigenii obětoval 11). Když ji tedy 12) otec už k oltáři byl vedl, slitovala se bohyně nad pannou a podložila 13) laň místo ní. Tato byla tedy obětována; Ifigenii ale donesla 14) bohyně v 15) povětrí do země taurické 16), kdež ji kněžkou v chrámu svém učinila.

1. Viz č. 2. 1. — 2. Aulis, idis; akkus. 3. Convenire. 4. Cerva. 5. Concitare. 6. Insolentia. 7. Protervitas. 8. Respondere. 9. Placare. 10. Nisi. 11. Immolare. 12. Igitur. 13. Supponere. 14. Deferre. 15. Per. 16. Tauricus.

70. Pokračování 1).

Na to teprv 2) poskytla smířená bohyně příznivú 3) plavbu a tak se dostali Řekové po moři egejském 4) do země 5) trojanské. Nedaleko Troje přitáhli 6) lodě ku pevné zemi a učinili z nich tábor. Trojani ale upevnili zatím město a svolali 7) mnohé a udatné národy z Frygie a Lycie. Když válka byla započala 8), velmi prudce z obú stran 9) se bojovalo, a vítězství dluhý čas zůstalo 10) nerozhodné 11), jakkoli mezi 12) vůdci řeckými mnozí zmužilostí, válečným uměním a lstí 13) vynikali. Nejjudatnější ale ze všech byl Achilles, král Myrmidonův 14), bez něhož, jak věstec Kalchas byl předpověděl, Troja dobyta býti nemohla.

1. Pars tertia; u následujících čísel řekne se quarta, quinta extrema pars. 2. Tum demum; nebo, quo facto. 3. Secundus. 4. Aegaeus. 5. Ager. 6. Přitáhnúti k zemi, subducere. 7. Arcessere. 8. Válka započíná, bellum committitur. 9. Utrimque. 10. Esse. 11. Anceps. 12. In s abl. 13. Consilium; ars bellica. 14. Myrmidones, um.

71. Pokračování.

Tohož odeslala 1) matka jeho Thetis, bohyně mořská 2), věduc 3), žeby syn její ve válce trojanské zahynul, na vzdá-

jený 4) ostrov Scyrus ku králi Lykomedovi, kterýž jej, aby poznán nebyl, mezi dcerami svými v 5) oděvu ženském ukrýval 6). Když se však Řekové dozvěděli, že se tu Achilles skrývá 7), poslali tam Ulyssa 8) s dvěma průvodci, aby mladíka k vojsku řeckému přivedli 9). Mezi dary, které byl přinesl, vyložil 10) Ulysses také meč, štít a kopí. Achilles, uzřev zbraň tuto, hned se jí dychtivě chopil a prozradil, jak 11) si to i Ulysses přál 12), tím sám, kdoby byl.

1. Ablegare. 2. Dea maris. 3. = poněvadž věděla. 4. Remotus. 5. Abl. 6. Asservare. 7. Occulere. 8. Ulixes, is; genit. též Uixi. 9. Ducere. 10. Proponere. 11. = to co, id quod. 12. Velle.

72. Pokračování.

Když se tudy s ostatními Řeky do boje dyl odebral, vynikal 1) přede všemi nejen tělesnou 2) silou, ale i rychlostí a vojenskou smělostí 3). Kdekoli 4) sám přítomen byl, nepřátelé poraženi byli. Byv však ku 5) konci vojny od Agamemnona uražen 6), roznítil 7) se tou měrou 8) hněvem, že od boje upustil 9). Od toho času byli Trojanové den ode dne smělejší a Hektor, udatný vůdce jejich, zapudil poděšené Řeky až k lodím. Tito těžce jsouce sevření 10) zkúšeli Achilla ukrotiti a k vojsku zase přivésti 11). On však zamítnul 12) nejen důrazné 13) a úlisné 14) vyslancův řeči, nébrž i všechny dary Agamemnona a hrozil, že se do vlasti vrátí.

1. Excellere. 2. = těla. 3. Vojen. smělost, ferocia. 4. Ubicunque. 5. Sub s akkus. 6. Injuria affici. 7. Exardescere. 8. Ita. 9. Desistere. 10. Graviter afflictus. 11. Reducere. 12. Aspernari. 13. Gravis. 14. Blandus.

73. Pokračování.

Konečně ale, když pozdálčí 1) viděl, že jsou už lodě ohněm Trojanův uchvácený 2), dovolil příteli svému Paroklovi, zbrojem jeho se odíti a Myrmidony do boje vésti

3), pod tou však výmínkou, aby Trojany jen od Iodí zapudil, dále je ale nepronásledoval. Patroklos dŕfaje, ŕo pŕhý pohled na 4) zbroj Achillŕv nepřátelŕm strachu naŕeno 5), uĕinil na nŕ s velikou vzteklostí 6) ŕtok 7) a zahnal je na ŕtŕk. Ponŕvadŕ ale pŕvelikým zŕpalem 8) puzen 9) daleko za 10) tŕbor postŕpil, byl od Hektora usmrcen a zbraní zbaven 11). V potýkání se 12) pŕinesli ŕekové mrtvolu jeho nazpŕt, naĕeŕ 13) v 14) celŕm leŕení veliký 15) panoval 16) smutek. Achilles ale, dozvŕdŕv se o smrti pŕítele svŕho, nepoŕíval 17) po mnoha dní ani jídla ani pítí.

1. E longinquo. 2. Corripere. 3. Educere, producere 4. Genit. 5. Injicere. 6 Impetus, us. 7. ŕtok uĕiniti, aggredi. 8. Ardor. 9. Abreptus. 10. Daleko za, ultra. 11. Spoliare. 12. Partic. praes. 13. Et . . . inde. 14. Ablat. 15. Ingens. 16. Esse. 17. Sumere.

74. Pokraĕování.

Truchlivŕ 1) sedŕl na bŕehu moŕském a oplakával hlasitŕ pŕítele svŕho. Kdyŕ jej matka jeho Thetis tak kvíletí 2) slyŕela, vynoŕila 3) se z moŕe — neb tuto bydlela — aby syna svŕho potŕšila. On vŕak 4) si pŕze 5) ŕádal smŕtí Patrokla pomstiti, jakkoli vŕdŕl, ŕe po Hektorovi brzy 6) sŕm zemŕe, a prosil matku o novŕ zbraň. Nerŕda 7) k tomu svolila. Thetis. Pŕec ale koneĕnŕ do Olympu, sídla to bohŕv, vstŕpila poprosit Vulkana, aby pro syna jejího zbraň ukoval. Vulkan uĕinil, oĕ bohynŕ prosila, a vyhotovil hned zbroj podivu hodné krŕsý a umŕlosti. Se zbraní tou vrŕtla se druhŕho dne 8) Thetis ku synu svŕmu.

1. Maerens. 2. Queri. 3. Emergere. 4. At; zaujíma pŕvé místo. 5. Unice. 6 Non multo post, paulo post. 7. Invitus, a, um. 8. Postridie.

75. Pokraĕování.

Achilles pŕijav s radostným srdcem zbraň vstŕpil 1) do shromŕždŕní 2) ŕekŕv. I hned se s Agamemnonem smířil

3), kterýž mu mnohé dary a mezi těmito i Briseidu 4) dal, o níž mezi nimi půtka byla povstala. Před bitvou, která nyní započítí 5) měla, šli ostatní 6) jeden každý 7) k lodím svým, připravit sobě snídani 8). Jediný Achilles zdráhal se pokrmu požívati, pokudby smrt Patrokla nebyl pomstil. Ozdoben stkvostnou zbraní svou vstúpil na vůz. Kůň jeho Xanthus, o němž u Homera čteme, že hlasem lidským obdařen byl, předpovídal mu smrt, která jej brzy po vítězství očekává 9); přec to však hrdinu 9) zastrašiti nemohlo, an dobře věděl, že vzdálen od vlasti své smrtí sejde 10).

1. Procedere. 2. Contio. 3. Reconciliare sibi aliquem, in gratiam redire cum aliquo. 4. Briseis, idis. 5. Inire, committere; započítí měla, gerundivum. 6. Ceteri. 7. Viz čís. 28. 5. — 8. Prandium. 9. Imminere (alicui). 9. Vir fortissimus. 10. Mortem occumbere; místo futurum může se položit fore neb futurum esse, ut.

76. Pokračování.

Když vojsko na obú stranách 1) sešikováno 2) bylo, povstal tak krutý 3) a strašný 4) boj, že rovina 5) a řeky Simois a Xanthus zbraní všeho druhu a krví zabitých lidí a koní naplněny 6) byly. Achilles zuřil mečem a kopím po rovině a mnohé zahubil. Trojanové strachem puzeni utíkali konečně ku hradbám 7) města. Hektor sám zůstal na poli. Nadarmo jej rodiče z 8) hradeb nazpět volají, stud 9) a povinnost zdržují 10) ho ustupovati. Tak se súbodem 11) setkají 12) a s největším úsilím bojují. Konečně probodne Achilles kopím odpůrce svého a vlece 13) s jásáním 14) tělo jeho, na vůz přivázané, k lodím řeckým.

1. Utrimque. 2. Instruere. 3. Saevus. 4. Atrox. 5. Campus. 6. Redundare aliqua re. 7. Moenia. 8. Ex. 9. Pudor. 10. Prohibere. 11. Certamen singulare. 12. Congredi. 13. Raptare. 14. = jásaje.

77. Pokračování.

Ale 1) Priamus, vida z hradeb nehodný 2) čin 3) ten, ho řekuje 4) hlasitě 5), a Andromacha, choť Hektorova, pospí-

chá s kvílením 6) na hradby a celé město nařiká s ní 7) nad záhubou muže, na němž všechna naděje k 8) vysvobození 9) spočívala. Když však Achilles tělo Hektorovo, aby ducha 10) usmrceného Patrokla ukojil 11), po více dnův kolem hrobu jeho byl vláčil 12), sebral 13) Priamus ku vykúpení syna svého mnoho peněz 14) i drahých darův a odebral se v noci do ležení nepřátelského. Achilles kmeta milostivě přijal a navrátil mu mrtvolu umytú a v rúcha 15) zaobalenú 16) povolil ku pohřbu jedenáct dní příměří 17). Tím způsobem neminula 18) umrlého poslední čest-19).

1. At. 2. Indignus. 3. Facinus. 4. Lamentari. 5. Magna voce. 6. = kvílíc, queri. 7. Deplorare. 8. Genit. 9. Salus. 10. Anima. 11. Placare. 12. Trahere. 13. Colligere. 14. Grandis pecunia. 15. Velamentum. 16. Involvere. 17. Indutiae, arum. 18. Carere. 19. Posl. čest (služba) Justa funebria (Neutr. plur).

78. U k o n č e n í.

Nedlúho 1) na to zachvátila 2) vítězného Achilla smrt. Před skončením vojny byl od Parida 3), únosce 4) Helleny, lstivě 5) střelou usmrcen. Tělo jeho vykúpili Řekové tolika zlatem, kolik za mrtvolu Hektorovu zapláceno bylo, a pochovali je na předhoří 7) Sigeum. O jeho zbraň ale povstala mezi Ulyssem a Ajacem pútká. Onen zvítězil výrokem 8) lidu; tento ale přiveden 9) pro takú hanu 10) k vzteklosti usmrtil sám sebe mečem. Když byli takým způsobem nejudátnější Řekové a Trojani zahubeni 11), byla Troja v desátém roku, buď 12) mocí brannou 13) anebo lstí, dobytá a vyvrácena 14).

1. Nec multo post. 2. Opprimere. 3. Paris, idis. 4. Raptor. 5. Per dolum. 6. Tantis, načež sleduje quantus. 7. Promontorium. 8. Ex sententia. 9. Conjicere in rem. 10. Contumelia. 11. Interimere. 12. Sive - sive. 13. = zbrani. 14. Evertere.

79. U l y s s e s.

Ulysses, o němž jsme právě 1) mluvili, královal na Ithace a některých menších ostrovech, a byl manžel Penelopy 2) a otec Telemacha. K válce trojanské jen s tíží 3) pohnut byl 4); neb bylť výrok 5) božský, že se po dvacátém teprv roku, jestli proti Troji potáhne, nuzně a sám do otčiny navrátí. Když tedy — tak jest od některých 6) podáno 7) — vyslanci krále Agamemnona k němu přišli, chtěl tvářením 8) šílenosti službě vojenské ujíti 9). Zapráhl 10) tedy k 11) pluhu býka a osla a počal místo obilí sůl rozsívati. Ale Palamedes, jeden z vyslancův, položil 12) malého Telemacha před pluh jeho. Tu náhle Ulysses, aby syna svého nerozmačkal 13), pluh zastavil 14) a tím 15) sám podvod svůj vyjevil.

1. Modo. 2. Penelope i Penelopa. 3. Aegre. 4. Impellere.
5. Responsum. 6. Quidam. 7. Tradere. 8. Simulatio.
9. Subterfugere (rem). 10. Iungere. 11. Ad. 12. Sub-
jicere, neb objicere alicui. 13. Obterere. 14. Inhibere
15. Nepřeloží se

80. Pokračování.

Když takto 1) s 2) ostatními Řeky ku 3) Troji byl přišel, poznalo se brzy, že v něm veliké spočívají 4) ctnosti, válečné umění, lest, výmluvnost a vytrvalost. Nic téměř bez něho, největší ale věci jím vykonány 5) byly. Jelikož 6) to osudem Troje býti 7) viděl 8), že tak dlouho neporušenou zůstane, pokudby se chovalo Palladium, Pallady 9) to obraz 10), u vnitr 11) hraděb městských, odvážil se sám a Diomedes, nočnou krádeží 12) obraz z chrámu bohyně odnésti. A nedlouho nato, když se už válka do desátého táhla 13) roku, pořídil Ulysses více rozumností svou, než Achilles udatností: neboť poradil 14) k onomu dřevěnému koni, kterýž Trojanským záhubou a zkázou byl 15).

1. Ita; položil se na prvé místo. 2. Una cum. 3. Ad.
4. Inesse. 5. Gerere. 6. Quum. 7. In fatis esse. 8. Intelligere. 9. Pallas, adis. 10. Simulacrum. 11. Intra.
12. Furtum. 13. Ducere. 14. Auctorem esse alicujus.
15. Afferre; neb, k zkáze . . . byl.

81. Pokračování.

Po vydobytí 1) Troje chystal 2) se Ulysses se súdruhy svými k navrácení-se do vlasti. Ale právě nyní 3) očekávaly 4) jej na moři mnohé nebezpečí a trpké 5) nehody 6), které však opatrností 7) a vytrvalostí 8) všechny přemohl. Když tak jednou do země divých 9) cyklopův 10) byl přišel, zavřel ho jeden z nich, jmenem Polyfem 11), do jeskyně své, a zabiv šest druhův jeho snědl 12) je. Jistá smrt očekávala ostatné i jej samého, kdyby nebyl Ulysses následující vymyslel 13) lest. Když se totiž Polyfem jednou z pole byl vrátil, podával 14) mu Ulysses víno a nalil 15) mu ho tolik, že opilý v hluboký klesnul 16) sen. Na to mu špičatým a ožehnutým 17) dřevem vypíchnul 18) jediné oko, jež na čele měl 19), a šťastně 20) oslepenému ušel.

1. Abl. abs. 2. Parare se. 3. Tum maxime. 4. Manere alicquem.
5. Acerbus. 6. Casus. 7. Prudentia. 8. Patientia. 9. Immanis. 10. Cyclops, opis. 11. Polyphemus.
12. Comedere. 13. Excogitare. 14. Offerre. 15. Ingerere.
16. Procumbere. 17. Adustus. 18. Effodere. 19. Gestare; habere. 20. Salvus.

82. Pokračování.

Ale Neptun, Polyfemův otec, rozpálen 1) hněvem nad činem 2) tímto, pronásledoval Ulyssa po mořích a zamotal 3) jej do dlouhé 4) zábludné plavby 5). Ulysses přetrpěv mnohé nehody přistál 6) ku ostrovu (kúzelnice) Kirky 7). Tato 8) obývala v spanilém údolí zlatem a drahým kamením se lesknúcí 9) dům, v jehož předsíni 10) okrocení lvové a vlci ve dne v noci 11) stráž drželi 12). Ona však sama, zkušená v kúzelnictví, přetvořila dva a dvacet předesla-

ných druhův jeho v prasata a pokúšela se to samé i na 13) Ulyssovi učiniti. Poněvadž ale tento od Merkura čarovnú bylinu 14) (černokvět) byl obdržel, ušel nejen záhubné moci 15) bohyně, nébrž ji i pohnul, že súdruhům jeho zase lidskú podobu dala, všecky přívětivě uhostila 16) a po uplynutí 17) roku neporušeně propustila.

1. Incensus. 2 Res. 3 Implicare. 4. Diurnus 5. Zabl. plavba, error. 6 Navem appellere ad . . 7. Circe, es.
8. Is, ea, id. 9 Micare 10. Vestibulum. 11. Dies noctesque, dies et noctes. 12. Stráž drž; excubare. 13. In s abl. 14. Herba medicata neb magica. 15. Potentia. 16. Liberaliter aliquem habere. 17. Exactus, ablat.

83. Pokračování.

Brzy na to přestál 1) Ulysses nové nebezpečství. Na pobřeží moře, které mezi Italií a Sicílií jest, seděly na 2) květitých 3) palúčích 4) sireny 5), mořské panný 6) podivné krásy 7), obdařené přelíbeznými hlasy. Tyto vábily 8) zpěvem svým kolem se plavící 9), a uspavše je, roztrhaly a pohltily je. Ulysses již dříve od Kirky před nimi vystříhán 10) vstúpil na loď dobré mysli, a zacpav 11) voskem súdruhům uši, a nechav 12) sám sebe na stežeň 13) přivázat ušel nebezpečství. Sireny ale vidíce se opovrženými vrhly se bolesí přemožené 14) do moře, načež 15) ve skály obráceny byly. Bylyť totiž 16) s tím súžením 17) narozeny, tak dlouho živu býti, pokudby je někdo, ačby hlasu jejich slyšel, nebyl minul 18).

1. Defungi aliqua re. 2. Per. 3. Floridus. 4. Pratum. 5. Sirenes. um. 6. Virgo marina. 7. Viz č. 68. 6. — 8. Illicere. 9. Praetervehentes. 10. Praemonere. 11. Obturare. 12. Jubere (= rozkázal, aby byl přivázán). 13. Malum. 14. Vincere. 15. Quo facto. 16. Enim. 17. Eo fato, ut — 18. Praetervehi; plusquampl. (= pokudby se nebyl okolo plavil).

84. Pokračování.

Když do Trinakrie 1) byl přišel, nemohl tomu zabrániti, aby 2) súdruhové jeho zločin proti bohům nespáchali.

Bůhí dlúho zdržení jali se z nedostatku potravy býkúv Jasoně 3). Tento vyžádal 4) od Joviše, že jim brzy na to (Jupiter) bleskem loď roztráskal a je usmrtil, vyjímaje Ulyssa, který na trámy 5) se připjav 6) samotén k ostrovu Ogygii se dostal 7). Zde bydlela nymfa 8) Kalypso, kteráž jej laskavě přijala, večnú mu mladost a nesmrtelnost slibujíc, jestli u ní 9) zůstane. Ulysses byl sice z počátku líbezností tichého 10) živobyťi zaujat 11); brzy však se jej zmocnila 12) túha po otčině a rodině 13) své tak silně 14), že sobě pusté 15) a skalnaté 16) Ithaky více než půvabnosti 17) Ogygie a nesmrtelnosti vážil 18).

1. Trinacria (staré jméno Sicilie, od trojhranné podoby ostrovu)
2. Quin.
3. Sol.
4. Impetrare, ut.
5. Tabulae.
6. Připjati se na něco, inhaerere alicui.
7. Evadere.
8. Nympha.
9. Ipsa.
10. Otiosus.
11. Tenere.
12. Capere; incessere.
13. = svých.
14. = s takou silou.
15. Horridus.
16. Saxosus.
17. Amoenitas.
18. Praeferre.

85. Pokračování.

Když jej bohyně túhou již hynúti 1) viděla, nezdržovala 2) ho déle, nébrž milostivě jej propustila. Ale bůre od Neptuna seslaná 3) stroskotala 4) vetchú 5) plí 6), již si byl sám sbil 7), a tak plaval nahý k nejbližšímu 8) pobřeží Feakúv 9). Zjeviv těmto, kdo by byl, vypravoval 10) dlúhú řadu blúdivé plavby své. Král Alkinous hnut 11) obdivením a útrpností ctil a miloval Ulyssa jako syna svého, a obdařil jej při odchodu 12) velmi štědře 13). Feakové ho ale sprovodili 14) na lodi vším opatřené 15) až do vlasti jeho. Tak se doplavil Ulysses ve snu 16) docela 17) tichou a rychlou plavbou do Ithaky. Feakové vysadivše 18) jej a dary jeho na břeh, vrátili se domu.

1. Tabescere.
2. Remorari.
3. Immittere.
4. Diffringere.
5. Infirmus.
6. Ratis.
7. Fabricari.
8. Proximus.
9. Phaeaces, cum.
10. Enarrare.
11. Commotus.
12. =

odcházejícího; discedere. 13. Amplissimis donis aliquem prosequi. 14. Deducere; devehere. 15. Omnibus rebus instructus. 16. = spě. 17. Přelož superlativem následujících adjekt. 18. Exponere.

86. Pokračování.

Mezi tím 1) co se toto dalo, truchlili a hořkovali 2) Penelopa a Telemachus nad dlouhou nepřítomností manžela a otce, neočekávající že by již tak blízko byl. Marně hledal syn na 3) mnoha místech otce svého a Penelopa jen s tíží 4) odmršovala vznešené a zpupné 5) záletníky 6). Ani prosbami rodičův, ani sliby snubičův 6) nemohla býti šlechetná 7) manželka pohnuta, zlomiti věrnost svú. Když ale titó víc a více naléhali 8), vymyslela následovnú lest. Žádala totiž tak dlouhého 9) prodlení 10), pokudby tkaninu 11), již v rukú měla, nedokončila. Což když vyžádala, rozpárala 12) v noci vše, co za den byla natkala, a hleděla 13) tím způsobem žádost 14) jinochův až na 15) příchod manžela svého odložití.

1. Dum s praesent. 2. Conqueri aliquid. 3. Ablat. 4. Aegre.
5. Ferox. 6. Procus. 7. Probus. 8. Acrius instare.
9. Id s následujícím genitivem. 10. Dilatio. 11. Textum. 12. Retexere; imperf. 13. Hleděla odložití = odkládala; differre. 14. Cupiditas. 15. Až na, in.

87. U k o n ě n í.

Když se Ulysses ze snu probudil, šel 1) do chyže Eumea 2), věrného pastýře svého. Aby však nebyl poznán, obrátila jej Minerva v starého 3) chodce 4). Eumeus předloživ bídnému 5) cizinci pokrm a nápoj vypravoval, co se v Ithace děje 6). Náhodou přišel sem i Telemach a stěžoval si velmi nad nepravostmi záletníkův a nad neštěstím 7) domácím. Ulysses uslyšev to dosvědčil synu, že 8) jest otec jeho a radil se s ním, jak by záletníky pobiti mohl a co by doma činiti měl. Na to šli oba 9) různými 10) cestami do

města. Tu viděl Ulysses svýma očima zpupnost 11) záletníkův a zakusil 12) sám nátiskův 13) jejich. Když bylo vše chytře ustrojeno a zbraň mladíkův odstraněna 14), zjevil 15) Ulysses všem 16), kdo by byl, a vzal hned od zpupných pomstu. Tak došel Ulysses pokoje 17) a byl na to 18) mnohá leta šťastně s rodinou svou živ.

1. Petere. 2. Eumaeus, i. 3. Senex (adjekt.). 4. Mendicus. 5. Misellus. 6. Agi. 7. Calamitas. 8. Akkus. s infn. 9. Uterque. 10. Diversus. 11. Insolentia. 12. Experiri. 13. Contumelia. 14. Seponere. 15. Aperire. 16. Palam. 17. Odpočinutí dojiti, conquiescere. 18. Inde.

88. Ovce a pes.

Ovce promluvily 1) jednou takto k pánu 2) svému: divně jednáš 3), že 4) nám, ježto ti vlnu, je-hňata, sýr a jiné věci dáváme, nic jiného neuděluješ, leč co dostáváme 5) ze země. S psem ale, jenž ti nic takového neposkytuje 6), dělíš 7) jídlo, které sám požíváš. Pes slyše to pravil: věru 8) dobře pán činí. Neb vás ostříhám a chráním, aby jste od lidí tajně odnešeny, neb od vlkův uchyceny a roztrhány nebyly. Kdybych 9) nedržel za vás stráž 10), ani by jste se bezpečně pásiti nemohly. Uslyševše to ovce uznaly 11), že pes něco lepšího zasluhuje 12).

1. Aliquem alloqui. 2. Herus. 3. Mirum facere. 4. Quod. 5. Consequi. 6. Praebere. 7. Communicare. 8. Vero; polož na druhé místo. 9. Nisi. 10. Excubare. 11. Concedere, ut. 12. Meliore conditione uti.

89. Přemoci sebe samého, pravé jest vítězství.

Jistý vůdce přemohl v 1) krvavé 2) bitvě nepřátele a podmanil polovici země jejich. Pověst o tomto vítězství rychle se rozšířila a matka vítězného vůdce byla celá ra-

dostí nadšena 3). Brzy ale obdržela od syna správu, že se i pozemností 4) člověka 5), s nímž dávno v nepřátelství žili 6), zmocnil 7), je poplenil 8), zhubil 9) a nepravosti 10) rodiny své na něm pomstil. Tu psala matka synovi: neraduju se nad vítězstvím tvým, neboť ty jsi přemožen. Přemoci nepřátele umíš, ne ale sám sebe. Sebe samého přemoci, toť 11) teprv pravé vítězství.

1. Abl. 2. Atrox. 3. Laetitia admodum efferrī. 4. Agri.
5. Homo. 6. Sunt alicui veteres inimicitiae cum aliquo.
7. Occupare. 8. Depopulari. 9. Devastare. 10. Injuriae alicujus. 11. Is, ea, id.

90. Svědomitost 1) lúpežníka.

Před nemnoha lety 2) znebezpečoval 3) lúpežník část ostrovu Korsiky vraždau a lúpežemi 4) a děsil 5) obyvatele široko daleko. Dlouhý čas ušel chytrostí a smělostí svou pozornosti 6) a bedlivosti 7) úřadův, až konečně přechycen a vojínovi k ostříhání odevzdán byl. Juž rozkázali soudcové jej odpraviti, tu lstivě 8) vojínovi ušel 9) a do hor utekl. Na to byl vojín k smrti odsúzen. Což když lúpežník byl uslyšel, přiběhl 10) k náčelníkovi 11) v jiný převlečen 12) oděv a pravil: dozvěděl jsem se, že jeden z vojínův tvých umřítí má 13), poněvadž uvězněného špatně hlídal. Já jsem onen vězeň, ježž jste odsúdili k smrti; nedovolím 14) tomu, aby za mne nevinný usmrcen byl. Na to podstúpil srdnatě 15) smrt.

1. Fides. 2. Non ita multis abhinc annis. 3. Infestum reddere. 4. Rapinae, arum. 5. Terrore implere. 6. Vigilantia. 7. Industria. 8. Per fraudem. 9. Evadere; alicui elabi. 10. Accurrere. 11. Praefectus. 12. Veste mutata. 13. Někdo má umřítí, mors intenditur alicui. 14. Committere, ut. 15. Confirmato animo.

91. Apelles.

Ptolomeus 1), král egyptský 2), nebyl velmi 3) Apellovi 4), onomu výtečnému malíři přízniv 5). Když byl tento 6) tonutím jednou do Alexandrie zanešen 7), nebyla mu od dvořenínův 8) nejen žádná úcta proukázána 9), nébřž byli tu i někteří zchytralí 10) lidé, kteří umělci osidla kladli 11). Podplatili totiž královského služebníka zlatem, aby Apella jménem krále k stolu pozval. Když na to Apelles do hradu královského přišel, rozhněval se Ptolomeus nad opovážlivostí jeho tou měrou, že se prudce do něj obořil 12) a jej se tázal, kdoby ho byl volal. Apelles, nevěda jméno onoho člověka, vzal uhel z 13) ohniště a nakreslil 14) tahy obličej 15) jeho tak dokonale, že král hned služebníka svého poznal. Apella umění ale tak obdivoval, že se od té doby 16) velmi dobrotivě k němu choval.

1. Ptolomaeus, i. 2. Aegyptus, i. 3. Ne velmi, parum.
4. Apelles, is. 5. Favere. 6. Is neb qui. 7. Naufragio dejici. 8. Aulicus. 9. Habere. 10. Versutus.
11. Fraude circumvenire aliquem; konjunkt. 12. Increpare. 13. De. 14. Delineare. 15. Ductus oris.
16. Exinde.

92. Amfiaraus 1).

Adrastus, král argivský, sezval k účastenství 2) na válce, již proti Thebanským vésti zamýšlel 3) mnohé udatné knížata, mezi nimiž i Amfiaraa. Tento však věhlasný 4) věštec budoucnosti 5) poznal ze znamení 6) bohův, že vojna všem žalostná 7) a marná 8), knížatům ale záhubná 9) bude, a že se žádný 10) z nich, leč Adrastus sám, do vlasti ne navrátí. To pověděl, jak to v duchu byl předvídal, manželce své Erifyle 11) a zůstal doma skryt 12). Žena však krásou halže 13) svedena 14) zradila hledajícím knížatům Amfiaraa, a zaprodala zlatem život muže svého. Tak táhl

děl 17). Stalot se, co byl předpověděl. Knížata padli v bitvě, on však sám kromě šiku s koňmi i s vozem země otvorem pohlcen byl 18). Po jeho smrti ctíla 19) jej tak pověšť řecká, že byl za boha držen a že se na místo, kde se byl propadl 20), o věštbě chodilo 21).

1. Amphiaráus. 2. Societas. 3. Fut. periph. 4. Peritus.
5. Futura, orum. 6. Ostentum. 7. Lugubris. 8. Irritus.
9. Funestus. 10. Nemo. 11. Eriphyla. 12. Latitare.
13. Monile. 14. Captus et incensus. 15. Prudens et sciens.
16. Pestis. 17. = před očima ležící, ante oculos positus.
18. Terrae hiatus absumi. 19. Sic honorare. 20. Humari. 21. Petere.

93. Kobylka tažná 1).

Jest jeden druh kobytek, které se tažnými nazývají. Nalezají se nejvíce v Asii, kde se časem 2) tak silně rozmáhají, že všechny zeliny ožerú, a pak hladem nuceny v 3) nesmírných hejnech 4) do jiných zemí táhnú, a luka, pole i zahrady spású a stromy hlodáním hubí. Vykonávají denně veliký kus cesty, ano přecházejí i řeky a úzká moře. Mnohá hájna jsú někdy tak dlhá a hustá 5), že slunce jako 6) hustým mrakem zahaleno a světlo denné zatměno bývá. Skřípot 7) křídel jejich jest tak veliký, že se šumu 8) vln morských neb vrzání 9) kol přirovnati může. Plinius vypravuje, že jednou tak silné 10) mraky kobytek z Afriky do Italie větrem náhle přinešeny 11) byly, že lid strachem před 12) nedostatkem a hladem knihy sibyllinské 13) na radu bral 14), a bohy o pomoc vzýval 15).

1. Acridium migratorium. 2. Subinde. 3. Abl. 4. Agmen.
5. Densus. 6. Veluti. 7. Stridor. 8. Strepitus, us.
9. Crepitus, us. 10. Tantus. 11. Inferre. 12. Genit.
13. Sibyllinus. 14. Consulere. 15. Deorum opem implorare.

94. Pokračování.

V mnohých zemích bylo zákonem nařízeno, aby obyvatelé vejce a mláďata 1) kobylek zatlapali 2), neb zrostlé zabili a určitý počet pobitých úřadu odvedli 3). I do Německa přicházely v prvých časech takováto hejna kobylek, kteréž široko daleko 4) pole hubily. Co 5) se však lidé naučili tato zvířátka ohněm, dymem a jinými věcmi buď odpuzovati aneb zahubovati, nacházejí se v Evropě jen málo které. Velká jich část bývá nezřídka prudkostí víchru do větších řek a moří zaháněna 6) a od vody pohlcena. Vejce ale i mláďata bývají stálými dešti 7) neb zimou obyčejně zničena, neb od prasat, lišek a plákův sežrána.

1. Fetus. 1. Obterere. 3. Referre ad. 4. Late. 5. Ex quo. 6. Compellere. 7. Imber.

95. Parthové 1).

V 2) počtu národův, kteří Římanům nejdéle a nejkruťěji 3) vzdorovali, byli též Parthové, velmi válečný to národ 4) v Asii. Byli však zvláštný boje způsob 5), jehož užívali ve válkách. Z ruky 6) se potýkati a šik 7) seřaditi 8) neuměli 9); bojovali ale tak, že 10) koně jejich brzy v před 11) brzy vzad se hnali 12); často se též stavěli, jakoby se na útěk dáti 13) chtěli, aby 14) je sledujících tím nenadáleji 15) přepadnutí mohli. Znamení k boji neb k útěku nedávalo se trúbou neb na rohy, nébrž na bubny 16), jichž zvuky strašné byly. Dlouho bojovati nevydrželi Parthové, jen k nápadu silní 17) byli; namahání a trvanlivé boje méně snesli.

1. Parthus. 2. In. 3. Acriter. 4. Gens. 5. Genus. 6. Cominus. 7. Acies. 8. Instruere. 9. Nescire. 10. Ablat. absol. 11. Procurrere. 12. Terga vertere. 13. Stavím se, jakobych se na útěk dáti chtěl, fugam simulo. 14. Quo. 15. Inopinate. 16. Tympanum. 17. Validus.

96. Pokračování.

Ostatně by byli nepřemožní byli, kdyby síla a vytrvalost jejich tak veliká 1) byla, jako byl útok jejich. Obvyčejně ale v samém boje ohni 2) řady 3) opustili a brzy na to boj opět z 4) útěku započali 5), tak že nepřátelé právě 6) tenkrát, když se vítězi býti zdáli, v největší byli nebezpečí. K ochraně sloužily 7) jim i koním pernaté 8) krunyře 9), které celé tělo 10) obú 11) přikryly. Užívání zlata a stříbra neznali 12), leč 13) na zbraněch svých. Seděli 14) vždy téměř na koních; s koňmi šli 15) do boje, s koňmi ku kvasu, s koňmi k řízením obecným i domácím; posléze byl mezi otroky a svobodnými ten rozdíl 16), že 17) otroci pěšky 18) chodili, svobodní ale na koních jezdili 19).

1. Tantus — quantus. 2. Ardor. 3. Ordo. 4. Ex. 5. Repetere. 6. Právě tenkrát když, cum maxime (s konjunkt.) 7. Esse. 8. Plumatus. 9. Lorica. 10. Ablat. 11. Utrique; akkus. 12. Ignorare. 13. Nisi. 14. Vehi aliquo. 15. Obire aliquid. 16. Jest rozdíl, interest. 17. Quod. 18. Pedibus. 19. Chodili a jezdili, přelož se jedním slovesem incedere.

97. Ukončení.

Nejtěžší 1) porážku utrpěl 2) národ římský od Parthův, když M. Krassus váben 3) ohavnou žádostí po 4) zlatě a pokladech 5) jejich vojsko své do pustin 6) vnitřní Asie byl vedl. U Karrh 7) legie římské palčivostí 8) slunce a písku, spolu i hladem a žízni jsouce trápeny ze všech stran 9) obklíčeny a žalostnou porážkou 10) zničeny byly. Krassův syn, Publius, padl v hrdinském zápasu 11). On sám na útěku zavraždeň jest; hlava a pravá ruka jeho byla mu uřata a ku králi parthskému přinešena. Tento 12) rozkázal roztopené 13) zlato do hrtánu 14) úst jeho vlíti 15), aby v smrti 16), ježto na živě 17) nenasytnou po zlatě žádostí hořel 18), zlatem pálen 19) byl.

1. Gravis. 2. Accipere. 3. Stimulare. 4. Genit. 5. Opes, um. 6. Locus desertus. 7. Carrhae, arum (město v Mesopotamii). 8. Fervor. 9. Undique. 10. Strages. 11. Fortiter pugnans. 12. Is. 13. Liquefactus. 14. Fauces. 15. Infundere; infinit. pass. 16. Mortuus. 17. Vivus. 18. Ardere. 19. Urere.

98. Báje pisci Esopus 1) a Fedrus 2).

Co 3) se o životu Esopa, onoho starého bájkáře čítá, jest příliš 4) nejisto 5) a mnohými báječnými věcmi zpo- tvořeno 6). Ani o vlasti ani o rodičích jeho jest něco 7) jistého známo 8); v tom ale jich nejvíce súhlasí, že byl Fryg 9) nízkého rodu 10). Jistě 11) se ví, že u jakéhosi Xantha aténského 12) a na to pak u Jadmona samického 13) co otrok slúžil 14). Křivě ale někteří tvrdili, že byl ška- redý a nestvůrný 15) a že koktal 16). Od Jadmona pro- puštěn 17), zdržoval se obyčejně 18) v Řecku a vynikal duchem i uměním 19) tím způsobem, že nejen u nejmú- dřejších mužův řeckých velmi vážen, nébrž i od Kresa 20), krále lydského, do Sardu 21) povolán a nemálo ctěn 22) byl.

1. Aesopus, i. 2. Phaedrus, i. 3. Quae. 4. Admodum. 5. Incertus. 6. Corruptus. 7. Quidquam. 8. Constat. 9. Phryx, gis. 10. Humili loco natus. 11. Certe. 12. Atheniensis. 13. Samius. 14. Co otrok slúžiti, servire. 15. Deformis. 16. Balbutire. 17. Manu missus. 18. Plerumque. 19. Doctrina. 20. Croesus, i. 21. Sardes, ium. 22. Magno honore habere.

99. Pokračování.

Nevyučoval 1) však přísně a hrdě 2), jako 3) byl oby- čej filosofův, nýbrž vymýšlel báje, jimiž, coby pravé, co ctné 4), co prospěšné bylo, do srdcí posluchačův uváděl 5), tak že se tito malými povídkami 6) nejen obveselovali, ale i co přednešeno 7) bylo, lehce porozuměli a takměř sami od sebe 8) poznali, coby činiti a čehožby se varovati

měli. Prostnost a půvabnost 9) bájek těchto tak byla velická, že je nejučenější mužové, Plato, Aristoteles, Aristofanes 10), Plutarchus a jiní často uváděli a vychvalovali 11). Zdali ale Esop psané báje zanechal, není jisto; aspoň se nezdá ani 12) jedna z oněch bájek, jež esopické 13) slují, úplně 14) od něho pocházeti 15). Esop ale nehodnou zemřel smrtí 16). Bylť totiž 17) od náčelníkův 18) delfických, jichž nenávisť smělým žertem svým a žíravými vtipy 19) na sebe uvalil, ze skály svržen. Aténští mu ale postavili sochu.

1. Praecipere. 2. Arroganter. 3. Qui, quae, quod. 4. Honestus. 5. Konjunkt. 6. Narratiuncula. 7. Tradita, orum. 8. Ultro. 9. Lepos. 10. Aristophanes, is. 11. Laudare. 12. Ne — quidem. 13. Aesopæus, a, um. 14. Totus, a, um. 15. Profectum esse ab aliquo. 16. Indigna morte perire. 17. Enim. 18. Princeps. 19. Žíravý vtip, dicterium.

100. . U k o n ě n í .

Báje esopické nápodobil ve 1) verších 2) latinských Fedrus. Tento prý byl v pacholectví z vlasti své Thracie co zajatý do Říma přiveden 3) a od Augusta, jež vtipnost 4) jeho a lásku k vědám byl poznal 5), na svobodu propuštěn 6). Naučiv se jazyku latinskému a krásným uměním 7) počal báje psáti, kteréž pro svú prostnost a pravdu brzy v rukú všech byly. Zdá se ale, že nebyl Fedrus ve své horlivosti, mravy lidské polepšiti, dosti 8) opatrný, a že zvláště vznešené osoby, mezi 9) nimiž i Sejana, jež za panování císaře Tiberia vše svévolně vedl 10), ostrým vtipem káral 11). Tito jej nejtrpčejší 12) nenávisť pronásledovali, tak že dluhý čas s protivným osudem zápasiti 13) musel.

1. Ablat. 2. Versiculus. 3. Deportare. 4. Bona indoles. 5. Konjunkt. 6. In libertatem vindicare. 7. Bonae artes. 8. Ne dosti, parum. 9. In. 10. Cuncta pro arbitrio gerere. 11. Notare. 12. Acerbus. 13. Zápasiti museti, conflictari aliqua re.

Oddíl druhý.

Súvislé úlohy s ohledem na Svobodův slovosklad.

Dějiny království římského.

101. Stará Itálie.

Děje 1) nejstarších obyvatelův italských jsou temné 2) a nejisté. Země sama měla více jmen 3), kteráž se buď od obyvatelův neb od králův jejich neb i od jiných příčin odvozují 4). K oněm nejstarším pronárodům 5), kteříž Itálii obývali, přibyli 6) cizozemci z Řecka a malé Asie 7). Z Řecka přišel Evander, jenž se na onom asi 8) místě, kde později Řím vystaven byl, usadil 9) a známost písma 10) do Itálie prý 11) přinesl 12).

1. Historia. 2. Obscūrus. 3. Sv. §. 28. příd. — 4. Ducerere. 5. Gens. 6. Accedere. 7. Asia minor. 8. Fere. 9. Considerere; sedem ac domicilium constituere. 10. = písmen; litera. 11. Dicitur. 12. Invehere.

102. Eneaš 1) přichází do Latium.

Když byla Troja od Řekův vyvrácena 2) připravili se z Asie Anténor a Eneaš. Známější z nich jest Eneaš; neb od něho odvozovali Římané pokolení 3) své. Byl syn Anchisa 4), knížete trojanského, a blúdil 5) po vyvrácení 6) města otcovského 7) dlúho sem tam po zemích a mořích.

Připlaviv 8) se konečně do Itálie byl od Latina, jenž v oněch zemích panoval 9), laskavě přijat. Vzav 10) si na potom dceru jeho Lavinii za manželku vystavěl město, kteréž Lavinium nazval. Tím se stalo, že Trojani a Latinci v jeden splynuli 11) národ.

1. Aenēas. 2. Sv. §. 140. srovnej příklad 4. — 3. Gens.
4. Anchises neb Anchisa. 5. Sem tam blúdití, errare. 6. Particip. 7. Patria. 8. = když se byl připlavil. 9. Regnare. 10. In matrimonium ducere. 11. Coalescere.

103. Alba Longa.

Po smrti Eneáše obdržel 1) panování syn jeho Askanius. Tento 2) přeložil 3) sídlo vlády své na jiné místo a založil na kopci albanském město Albu Longu. Zde panovalo mnoho králův až k Silviu Prokovi 4), který dva syny zanechal, Numitora a Amulia. Amulius, jenž mladší byl, odňav Numitorovi království, usmrtil syna jeho a učinil 5) dceru jeho Vestalkou 6), aby žádných neporodila dítek. Neb Vestalkám, kněžkám Vesty, nedovolovalo se pojmuti 7) muže.

1. Obtinere. 2. Is. 3. Transferre. 4. Procas, ae. 5. Vestalem legere. 6. Sv. §. 14. — 7. Nubere; Sv. §. 25. srov. přík. 12 a 13. —

104. Romulus a Remus.

Ona však 1) neporodila jednoho, nébrž dva syny, jejichž otec neznámý jest. Tak byli Romulus a Remus, zakladatelové 2) Říma, synové jedné matky, již Rhea Silvia jméno bylo. Dozvěděv se o tom Amulius, rozkázal 3) obě pacholata do Tiberu 4) hoditi 5), matku ale do vězení zavésti. Na břehu Tiberu byl jakýsi pahrbek, jemuž jméno Palatinus. Blíže tohož hodili služebníci království obě 6) pacholátka na necký 7) položená 8) do řeky, jejíž voda z řečiště tenkrát byla vystúpila 9).

1. Verum, položí se na prvé místo. 2. = kteří založili.
3. Jubere; Sv. §. 132. příd. 1. — 4. Tiberis, is, m.
5. Abjicere. 6. Ambo. 7. Alveus. 8. Imponere. 9. Supra ripas effundi.

105. Pokračování.

Bratři na neckách ku břehu přihnání 1), byli od vlčice, jež na 2) kvílení 3) jejich z 4) kopcův byla přiběhla, kojeni 5). Na onom místě, kde se toto dalo, pásal pastýř, jmenem Faustulus, stáda královská. Ten 6) donesl 7) dvojčata 8) domův a odevzdal je manželce své, Akce Laurentii, kteráž ztrativši nedávno 9) syna svého s radostným srdcem pacholátka přijala. Tak ztrávili 10) Romulus a Remus dětský věk mezi pastýři.

1. Appellere. 2. Ad. 3. Vagitus, us. 4. Ex. 5. Uberibus alere. 6. Is. 7. Deferre. 8. Gemini, orum. 9. Paulo ante. 10. Transigere.

106. Pokračování.

Dospěvše pásli stáda Faustulova a lovice 1) přebíhali 2) lesy 3) kolkolem. Brzy vystúpili 4) co náčelníci ostatných pastýřův a odníмали, místností 5) dobře známi, často lúpežníkům kořist. Tito plni zlostí číhali 6) jednou na ně. Romulus, jinoch veliké srdnatosti a silného těla, bránil se udatně, Remus ale byl chycen; načež jej zbojníci, pamětliví utrpených 7) křivd, ku králi Amuliovi vedli a z lúpeže 8) obžalovali, udávajíce, že plenil pole Numitorova.

1. Ablat. gerund. 2. Peragrare. 3. Saltus, us. 4. Existere; Sv. §. 6. — 5. Locus. 6. Insidiari alicui. 7. Acceptus. 8. Sv. §. 37. —

107. Pokračování.

Amulius ale, aby se nakloněným 1) bratru svému býti zdál, odevzdal Rema Numitorovi ku potrestání 2). Onen

Faustulus ale, upamatovav 3) se na 4) vlčici, která Romula a Rema blíž Tiberu byla kojila, a na krásnou postavu a velikú zmužilost pacholat, byl plný naděje, žeby 5) rodu královského byli. I oznámil to, když Remus chycen byl, Romulovi. Tento rozkázal, aby více pastýřův rozličnými cestami do města se odebralo a u 6) hradu Amuliova se sešlo, načež hrad, ježto i Remus bratru svému z 7) domu Numitorova ku 8) pomoci byl přišel, dobyt byl. Amulius usmrcen, a Numitor, otec Rhei Silvie, děd Romula a Rema, v 9) království opět usazen 10) jest.

1. Pius. 2. Supplicium. 3. = když se upamatoval; dum s praesent. 4. Sv. §. 35. — 5. Akkus. s infinit. 6. Ad. 7. Ex. 8. Sv. §. 29. — 9. In s akk. 10. Restituere.

108. Romulus a Remus zakládají Řím.

Remus usmrcen.

Romulus a Remus založili nedaleko místa, kde pohození a vychování byli, na vrchu palatinském město. Brzy však mezi nimi povstala hádka, kterýby 1) se z nich králem nového města státi a jím zůstati 2) měl, a po kterémžby město jméno dostati mělo. Uzavřeli konečně, učiniti 3) bohy rozsudníky 4) rozepře té. Remus odebrav se tedy na vrch aventinský 5) uzřel nejprv 6) k východu šestero kání; Romulovi se ale objevil brzy na to dvojnásobný počet plávkův na vrchu palatinském. Tak se každý z nich 7) domýšlel, že mu panství vůlí bohův dáno. Přece však byl Romulus za krále vyhlášen 8), načež hned hradby stavěti počal. Tyto nebyly ale mnoho střevicův 9) vysoké, neb je Remus posmívaje se bratrovi, přskočil 10). Romulus nad tím 11) rozloben 12) zabil jej mečem 13).

1. Uter. 2. Státi se a zůstati viz Sv. §. 6. — 3. Sv. §. 14. — 4. Arbiter, i. 5. Aventinus. 6. Prior. 7. Uterque. 8. Sv. §. 7. — 9. Sv. §. 17. — 10. Tran-

silire. 11. Nepřeloží se. 12. Irá incensus. 13. Fer-
rum.

109. Unešení 1) Sabineek 2).

Tak se zmocnil 3) Romulus samovlády 4); vystavené město pojmenováno dle 5) jména zakladatelova. Obyvatelstvo 1) nového města sestávalo 7) ale téměř jen z mužův. Aby tedy i ženy do něho přišly, poslal Romulus k sousedním národům vyslance, prose, aby Římanům dcery své za manželky dali 8). Jelikož ale vyslanectvo 9) nikde přívětivě slyšeno nebylo, oznámil 10) Romulus, že Neptunovi slavné 11) hry učiní, a že se k nim všickni sousedi pozvú 12). Na to se sešli okolní obyvatelé, zvláště 13) ale Sabini, s manželkami a dívky 14) svými do Říma, a byli po hostin-
sku 15) do domův pozváni.

1. Raptus, us. 2. Sabinae. 3. Potiri; Sv. §. 47. — 4. Summum imperium; summa rerum n. imperii. 5. Ablat. 6. Frequentia. 7. = bylo celé (totus, a, um) jen mužův. 8. Za manželku dáti, in matrimonium dare. 9. Legatio. 10. Vulgare. 11. Solemnis, e. 12. Praes. 13. Maxime. 14. Liberi. 15. Hospitaliter.

110. Pokračování.

Uzřevše polohu a hradby nového města divili se hosté, že 1) se obec 2) římská tak v krátkém čase zmohla. Jak 3) se ale čas hry přiblížil byly oči a smysly 4) všech na ni obráceny 5). Tu se na jednou zdvíhlo 6) násilí, a na dané znamení byly panny mezi hrou od Římanův unešeny. Smutní a zlostní utíkali rodičové jejich. As šest set tři a osmdesát panen bylo unešeno a měšťanům římským za 7) manželky dáno. Nebylo však unešeným lepší naděje 8), ani menšího hněvu 9) nežli rodičům, až konečně přec prosbami a lahozením 10) ukroceny 11) byly.

1. Akkus. s inf. 2. Res romana. 3. Ubi s perfekt. 4. Mens. 5. Eo intentus n. defixus. 6. Exoriri. 7. = co

manželky dány. 8. Nominat. 9. Blanditiac. 10. Mitigare.

111. Pokračování.

Nalezají se 1) sice lidé, kteří se domnívají, že dějiny, ježto se o prvopočátku města Říma vypravují, báje jsou; ano sami římská a jiná staří spisovatelé vyznávají, že mnohé, co se o věcech těch paměti zůstavilo 2), nejisté a pochybné jest. Nic však méně 3) přec k vypravování, jež jsme počali 4), se navrátíme. Rodiči tedy 5) unešených Sabinech přišli ku králi Titu Tatiovu a volali 6) asi takto 7): Tite Tatie, kdo potrestá Římany, jestli ne 8) ty? Kdo nechá 9) nepravost tuto bez pokoty, nebojí se bohův, již vše, co bezbožné jest, nenávidí 10) a vždy nenáviděti budou. Co můžeme my učiniti, nebudešli ty vůdcem naším? Chopme se zbraně a odplaťme 11) Římanům, co si touto nepravostí zaslúžili.

1. Sunt (homines) qui, s konj. nasledujícího slovesa; viz Sv. §. 113. příd. 1. — 2. Memoriae prodere.
3. Nihilò secius. 4. Inchoare. 5. Igitur. 6. Exclamare. 7. Sic fere; haec fere. 8. Nisi. 9. Pati. 10. Odisse. 11. Pendere.

112. Válka Sabinův a Římanův.

Velitelem 1) na hradu římském byl tehdy Spurius Tarpejus. Jeho dceru uplatil král Tatius zlatem, aby zbrojence do hradu pustila 2); bylať totiž 3) právě 4) za 5) hradby pro vodu 6) vyšla. Jak ale Sabinové do hradu vpuštění byli, naházevše na ni štíty ubili ji. Byliť však i spisovatelé, kteří vypravovali, že panna od Sabinův žádala, co na levé ruce nosili 7). Tak obdržela Tarpeja, kteráž prsteny a náramnice mínila 8), místo zlatých darův železné štíty. Neb oboje 9) věci nosili Sabinové na levici.

Tak byla zrada rychlým trestem pomstěna 10). Sabini ale obsadili hrad.

1. Velitelem býti, praeesse alicui (Imperf.).
2. Accipere.
3. Enim.
4. Forte.
5. Extra.
6. = přinést vodu; Sv. §. 150. —
7. Konjunkt.
8. Significare.
9. Uterque.
10. Vindicare.

113. Pokračování.

Odtud sešli 1) na rovinu, ležící mezi vrchem kapitolským a palatinským. Tam byla svedena bitva, kteráž se ale z počátku pro Římany 2) nezdála býti příznivá 3). Neboť padl už Hostus, nejudatnější z Římanův, už se šik jejich k útěku klonil 4), už cúvali strachem puzeni až k městským branám. Tu 5) pozdvihl Romulus k nebesům rukú svých, tázaje se bohův, pročby město, jež na 6) rozkaz jejich vystavěl, zničiti chtěli. Nejdobrotivější a nejmocnější Joviši 7), dí Romulus, zapuď odtud 8) aspoň 9) nepřátely a 10) neopúštěj obec 11) římskú! Přispěješli nám nyní pomocí svou, vystavím ti zde chrám.

1. Descendere.
2. = Římanům.
3. Nepříznivý, adversus, a, um.
4. K útěku nakloněn, inclinatus.
5. Tum vero.
6. Ablat.
7. Jupiter Optimus Maximus.
8. Hinc
9. Saltem.
10. Neve.
11. Res.

114. Mír a smlúva se Sabinskými.

Jakoby 1) Romulus byl cítil, že prosba jeho vyslyšena jest, rozkázal 2) Římanům v odpor se postaviti 3) a boj obnoviti 4). A už dosáhli Římané převahy 5). Tu 6) se vrhly 7) unešené Sabinky, žádostivy roztrhnúti 8) boj, mezi lítající střely a volaly: Nepostříkejte 9) se krví příbuzných a 10) nepoškrvňte udatných rukú vašich vraždou 11) přátel! Proti nám obraťte zlost svú! My jsme příčina nehod 12) těchto!

Tato udalost 13) pohnula 14) bojujících srdce. Náhlé ticho povstalo 15) a pokoj, načež se vůdcové usnesli, učiniti smlúvu. Neprodleně složili 16) Římani i Sabini zbraň a učinili ze dvou obcí jednu.

1. Velut si. 2. Viz č. 104, 3. — 3. V odpor se stavěti, resistere. 4. Proelium redintegrare. 5. Superior esse. 6. Tum. 7. Se conjicere. 8. Dirimere. 9. Polož nolo s infin. dle Sv. §. 122. příd. 2. — 10. Sv. §. 122. — 11. Vražda příbuzných neb přátel, parricidium. 12. Malum. 13. Res. 14. Movere. 15. Ablat. abs. 16. Ab armis discedere.

115. Zavraždění 1) krále Tatia.

Na to 2) se odebral Titus Tatius se svými Sabiny do Říma, společného vlády sídla. Byloť však nejen společné králům řízení, nébrž — co ku podivu 3) jest — i svorné 4). Několik let 5) ale na to trýznili 6) příbuzní krále Tatia vyslance Laurentských 7). Nemají 8) se však vyslanci národu cizého trýzniti. Tu přišli Laurentští do Říma, sěžovat si na 9) utrpenú křivdu. Tatius ale, se 10) svými shovívavý 11), jednal nepravě proti cizým. Král ale má viny příbuzných neméně trestati, nežli viny jiných. Laurentští rozníceni mstou, usmrtili brzy na to krále v Laviniu, kamž byl k slavné oběti 12) přišel. Od té doby 13) královal Romulus sám.

1. Caedes. 2. Quo facto. 3. Sv. §. 151. — 4. Concors. 5. Ablat. 6. Pulsare. 7. Laurentes, ium. 8. Gerundivum; Sv. §. 141. — 9. De. 10. In s akk. 11. Facilis. 12. Solenne sacrificium. 13. Ex eo tempore.

116. Co činil Romulus po usmrcení Tatia.

Zavraždění Tatia Romulus ale nepotrestal, poněvadž každému své 1) panování 2) nejmilejší jest. Snad se též domýšlel, že Tatius právem usmrcen byl, jakkoli každý v skutku šlechtný 3) řekne, že aspoň 4) Laurentští dobře

nejednat. Neb třebasby 5) se nepravě bylo s nimi nakládalo, přec nebylo dovoleno, křivdu křivdou odpláceti. Křivda se má raději 6) trpěti, nežli činiti. My však 7) se chcemo k předmětu navrátiti. Obec římská vzrůstala a rozšiřovala se den ode dne 8), zvláště ale když Romulus útočiště 9) otevřel, kamž se mnoho lidu sousedného 10) utíkalo. Romulus vyvolil do 11) raddy 12) sto mužův, kteří otcově nazváni byli, a rozdělil lid do třidceti kurií 13). Z počtu vojínův vybral 14) tři sta zbrojencův, jež nejen ve válce, nébrž i v míru co tělesnú stráž 15) kolem sebe měl.

1. Viz č. 28. 5. — 2. Dominaŕtio. 3. Sv. §. 63. příd. 2. — 4. Quidem. 5. Quamvis. 6. Potius. 7. Sed. 8. In dies. 9. Asýlum, i. 10. Finitimus. 11. In s akk. 12. Senatus, us. 13. Curia. 14. Sumere. 15. Ad custodiam corporis.

117. Romulův konec 1).

V sedm a třidcátém roku panování svého opustil Romulus podivným způsobem svět. Když držel shromáždění lidu 2), povstala náhle prudká bůře. Hustý mrak zakryl krále, tak že od shromážděného lidu viděn 3) býti nemohl. A když se pak jasné navrátilo světlo, uzřel se královský stolec prázdny; Romula více 4), na zemi nebylo. Lid věřil otcům, kteří nejblíže krále stáli, že víchrem vzhůru 5) odnešen 6) a mezi bohy počten 7) jest, a pozdravil Romula co 8) boha. Přece bych ale myslel 9), že též 10) byli 11) tehdaž lidé, kteří jistili, že byl král od otcův usmrcen. Neb i tato pověšť se rozšířila 12), ale oné druhé 13) větší víra 14) dána.

1. Exitus. 2. Contionem habere. 3. Cernere; conspicere. 4. Amplius. 5. Sublimis. 6. Rapere. 7. Referre. 8. Akkus. 9. Konjunkt perf. 10. Viz č. 57. 13. — 11. Viz č. 111. 1. — 12. Manare. 13. Alter. 14. Magis credere.

118. Mezivláda 1) po smrti Romula.

Po smrti Romulově byly v Římě dvě strany 2), jedna starých Římanův, druhá 3) Sabinův. Jedni i druzí 4) chtěli, aby 5) se z nich 6) vyvolil král. Za příčinou této hádky nebyl celý rok žádný za krále vyvolen, a tento čas nazýval se mezivládou. Senatorové volili vždy deset mužův, kteří vždy pět dní vládnúti měli. Jeden z nich, jenž liktory 7) a znaky 8) nejvyšší moci měl, nazýval se zatímným králem 9). Tak se po pořádku 10) všickni senatorové vlády zmocnili. Lid 11) ale reptal 12), říkáje, že otroctví jest znásobněno, a že místo jednoho sto pánův se stalo. Tudíž uzavřeli otcové, aby 13) lid vyvolil 14) krále.

1. Interregnum. 2. Factio. 3. Sv. §. 79. — 4. Utrique. 5. Akkus. s infin. 6. Ipse. 7. Lictor. 8. Insigne. 9. Interrex. 10. Deinceps. 11. Plebs. 12. Fremere. 13. Ut. 14. Creare.

119. Numa Pompilius, druhý král římský.

V Kurech 1), městě sabinském, žil tehdáž Numa Pompilius, jehož spravedlivost a nábožnost proslulá 2) byla. Byliť někteří, již se domnívali, že Numa, jenž božské i světské právo znal 3), věhlasného 4) filozofa Pythagora zá-
kem byl. Jelikož ale Pythagoras za panování Servia Tullia, sto let po Numovi, v Metapontu, Heraklei a Krotoně, městech nižší Italie, školy měl, není možno 5), žeby Numy učitelem byl. Zdá se ale spíše, že Numa přísnou kázní 6) starých Sabinův, neporušeného to lidu, mravy i ducha svého vzdělal. Bylať aspoň 7) múdrost a rozšafnost jeho tak veliká, že jej Římani i Sabini stejně milovali; pročež se senat i lid usnesl, důstojnost královskou mu uděliti 8).

1. Cures, ium. 2. Inclitus. 3. Consultus esse, konjunkt.; consultus viz Sv. § 34. 2. — 4. Celeberrimus. 5. Fieri non potest. 6. Disciplina. 7. Quidem. 8. Deferre.

120. Numovo panování.

Stav se králem, počal město mocí a zbraní založené právy, zákony a mravy takorůka z novu 1) zakládati. Aby však zviklí na vojnu Římané zahálčivostí neochabli 2), schvaloval všem rolnictví a pracovitost, jakožto matku ctností a pravé blaženosti. Především 3) ale obracel 4) srdce občanův k úctě bohův a naplnil 5) je duchem náboženským 6), aby se mravy divého 7) lidu zjemnily 8) a jemu věrnost 9) i přísaha svatá 10) byla. Tak založil a upevnil Romulus obec slavnými činy vojenskými 11), Numa uměním míru. Protož vynikali od 12) této doby Římané jak ve vojně tak v pokoji nejušlechtilejšími 13) ctnostmi. Numa zemřel v tři a čtyřicátém roku panování svého.

1. De integró.
2. Languescere.
3. Omnium primum.
4. Convertere.
5. Imbuere.
6. Religio.
7. Ferox.
8. Mollire.
9. Fides.
10. Sanctus.
11. Praeclarae res bello gestae.
12. Inde a.
13. Bonus.

121. H r o ch.

Hroch 1), jedno z největších zvířat, jest dvanáct až 2) šestnáct střevicův 3) dlouhý, sedm až osm střevicův vysoký, neúdobné 4) tlášky a velmi krátkých noh 5), nic však méně 6) přec rychle běhati umí. Kly 7) jeho jsou někdy dva střevice dlouhé a vážívají 8) šest až sedm, největší však až deset liber. Nalezají se tohož druhu zvířata 9), kteráž takové jsou ohromnosti 10), že čtyry tisíce liber váží. Z nosu někdy vystřikují 11) vodu do výšky na způsob 12) velryb. Zdržují se obyčejně ve vodě, neb na březích řek; zvláště Nilu, a v bahnech afrických, živíce se trstí 13) a jinými vodnými bylinami 14). V noci, když na zem vycházejí, působují 15) polím rejžovým 16) velikú škodu. Maso, tuk 17) a kůže jejich slouží 18) lidem k rozličné potřebě.

1. Hippopotamus, i.
2. Vel.
3. Pes; pád viz Sv. §. 17.—
4. Informis.
5. Crus.
6. Neque eo secius.
7. Dens.

8. Pondus habere. 9. Belua neb bellua (zvláště veliké, divoké zvíře). 10. Amplitudo. 11. Do výšky vystřikovati, alte ejaculari. 12. More. 13. Arundo. 14. Planta aquatica. 15. Inferre. 16. Ager oryza consitus. 17. Adeps. 18. Sv. §. 29.

122. Neštěstí Karthaginských v Hispanii.

Když Hannibal po vydobytí Saguntu z Hispanie proti Římanům vytáhl 1), zanechal tam s 10,000 2) pěších a 1,000 jezdcův Hannona, jenž pobřeží mořské a úžiny, které Hispanii a Gallii spojují, v moci držeti 3) měl. Hispanii představil 4) bratra svého Hasdrubala, snažného 5) muže, dav mu nejen vojsko zemské, nébrž i čtrnácte slonův a veliký počet lodí. Napotom posláno z Afriky 4,000 pěších a 500 jezdcův co doplněk 6) do Hispanie. Přec tu však válka od Karthaginských nešťastně byla vedena, neboť byl Hasdrubal, když se právě 7) do Italie hnůti 8) chtěl, od římských vůdcův, Knea 9) a Publia Scipiona, na hlavu poražen 10). Sehnav však brzy nové vojsko táhl, aby se s Hannibalem spojil, přes Alpy 11), v Italii ale s 56,000 mužův pobit byl.

1. Proficisci. 2. Sv. §. 65. — 3. Tenere. 4. Praeficere alicui. 5. Impiger. 6. In supplementum. 7. Cum maxime. 8. Proficisci; fut. periphr. 9. Cnaeus. 10. Na hlavu poraziti, devincere. 11. Alpes transscendere.

123. Užitečnost historie.

Historie jest zvěstovatelkyně 1) minulosti 2), světlo pravdy, učitelkyně 3) života. Neb jakož v obyčejném 4) životě zkušenost 5) učitelkyní všech téměř věcí jest, tak z historie nejlépe poznati lze, jak jedna každá věc se započnutí 6) má a jaký 7) bude vysled jednoho každého podniknutí 8). Neb jakkoli 9) změna a nestálost věcí lidských veliká jest, přec pocházívá 10) obyčejně podobně z podobného. Kdo tedy dlouho a bedlivě historii přemítal 11),

nasbíral sobě hojný poklad 12) múdrosti, oné říditelkyně věcí lidských, a žil takorůka ve všech stoletích, přešel všecky země, a viděl 13) takměř vše, co se kdy stalo, svýma očima 14).

1. Nuncius, cia. 2. Vetustas. 3. Magister, stra. 4. Communis. 5. Usus. 6. Instituere. 7. Qui, quae, quod. 8. Inceptum. 9. Quamvis s konj. 10. Solet nasci, ori-ri. 11. Pervolutare; fut. exact. 12. — 12. Hojný poklad, copia. 13. Spectare. 14. Praesens (= jako přítomný).

124. Lúpeže 1) Kaja Verra.

K. Verres, onen 2) ukrutný a ziskuchtivý propretor 3) sicilský, spáchal 4) mnoho lúpeží a krádeží v Lilybeu, Peloru, v Syrakusách a jiných městech provincie své a snesl tak mnohé podivnou umělostí pracované 5) věci, jako zlaté a stříbrné nádoby, slonové a mramorové obrazy, znamenité malby a jiné drahé nářadí 6) do domu svého. V Segestě, v přestarem městě sicilském, vzal obraz 7) Diany, který P. Afrikanus z Karthaginu do Sicilie nazpět přinesl, v Agrigentu sochu Apolla, v Katině a Henně obrazy Cerery z chrámův. Ten samý zneuctil 8) svatokrádeží 9) před tím Minervu v Aténách, Apolla v 10) Delu, Dianu v Perze 11), městě pamfylském, a mimo to mnohá jiná božstva v Asii a Řecku. Konečně ale dostíhl 12) spravedlivý bohův trest zločinného a svatokrádežného 13) člověka.

1. Rapina. 2. Ille, položí se za adjekt. 3. Propraetor. 4. Facere. 5. Perfectus. 6. Supellex, ctilis. 7. Simulacrum. 8. Violare. 9. Sacrilegium. 10. Genit. 11. Perga. 12. Consequi. 13. Sacrilegus.

125. Cesty starých filosofův.

Přemnozí ze starých filosofův konali cesty do cizých krajín, aby mravy, zřízení a 1) zákony národův poznali a známosti mnohých užitečných věcí nabyli 2). Tak prý přišel Pytha-

goras, jenž v Samu zrozen byl, do Řecka, Asie, Egyptu a posléze do jižní 3) Italie, usadil se v Krotonu a Méta-pontu a vyučoval 4) tu. Též 5) jest známo, že se Solon v Sardu u krále Kresa, Lykurg v Kretě, Plato v Syrakusách nějaký 6) čas zdržovali. Dějepisec Herodot, narozen v Halikarnassu, městě karickém, velikú část zemí, jež popsal, sám přechodil. Ten samý předčítal Řekům v Olympii a v Aténách část 7) historie své. Z Řecka se odebral posléze do Thurií, 8) města jižní Italie, kde dílo své dokončil a v stáří velmi vysokém 9) skončil.

1. Que. 2. Cognitionem sibi parare. 3. Italia inferior neb Graecia magna. 4. Scholas habere. 5. Item. 6. Aliquamdiu. 7. Aliqua pars. 8. Thurii, orum. 9. In summa senectute.

126. Zalíbení 1) starých Římanův v životě venkovském.

Už za nejstarších časův měli mnozí Římané mimo své domy v městě malý stateček 2) na venkově 3), který si sami pomocí několika otrokův vzdělávali. Zde raději meškali, než v Římě. Tudíž byli často senatorové a vůbec výteční mužové, jako Kurius, Cincinnatus, Regulus, Kato náhle z venkova do města k zprávám veřejným povoláni 4) a vykonavše veliké věci v boji i v míru vrátili se opět na venkov. V pozdějších časech, když všickni téměř národové na moři i zemi přemoženi byli a nesmírné bohatství do Říma se přivezlo 6), mělo nejvíce vznešených Římanův v nejpříjemnějších částech Italie, zvláště v Kampanii, nadherné domy 7) venkovské, kde obyčejně studenější měsíce roku trávili.

1. Amor vitae rusticae. 2. Malý stat. praediolum. 3. Rus; Sv. S. 18. příd. 3. — 4. Arcesseré. 5. Posterior. 6. Invehere. 7. Villa.

Některé značnější opravy.

Čís.	Čti :
2. Pokračování	Pokračování 1).
3. zevná;	vněšná;
4. Nerona	Neronův.
- pozn. circum datus	circumdatas.
5. bojíváme	báváme.
6. jsou skryté	jsú skryty.
- pozn. skryt býti	skrytu býti.
7. Lacedemonka	Lacedaemoňanka.
- pakli počestně	počestně-li.
9. odepřel to	odepřel toho.
10. není jen hvězd řídítel;	není toliko souhvězdí ředitel;
- mlhy	mrákoty.
12. větvi	větve.
13. v němž	do něhož.
14. kolech	kůlech.
17. Požůstávalo	Sestávalo.
- mnozí bohové	větší díl bohův (complures).
17. chrám Joviše; — sídlem	chrám Jovišův; — sídlem
Joviše	Jovišovým
22. říši rozdělil	o říši se rozdělil.
- zatřásl Olymp a zemi	zatřásl Olympem a zemí.
23. stejně	rovně.
- hlavu Medusy	hlavu Medusinu.
24. syn Joviše a Maje	syn Jovišův a Majin.
25. do nějž rysi	do něhož rysové.
26. Tudyž	Tudyž.
28. poznávej; pohnut byl	poznej; rozčilen byl.
29. stejně jako	rovně jako.
30. s dvěma tvářemi	s dvěma tvářema.
31. věnec z klasův	věnec klasový.
34. plavec	převozník.
37. Tyriům	Tyřanům.
38. zvířata vzteklá	zv. divoká.
39. Když jej proto plížnili	Když jej proto přátelé plíšnili.

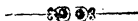
Čís.

42. prostředky zbohatla
44. byl zpoměl
45. barvou železnou; barvy
 železné.
46. nad příchodem; dosadíc
 - pozn. 14. In insidiis.
 - 14. 15. 16. 17. 18.
48. nad zpěvem; neporušeně;
 - bral
50. noh
51. nebyl s to dostihnúti ji
54. rúsné výsy
56. kde; rozkaz Joviše;
 - rozvázal svazky
 - rozhněvali se nad ním
57. od ohně
 - od plamenův nechtylo
58. do Kolchidu; v ch. Marsa
61. že je
62. trojnohé
63. zbrojův
65. od vší krmy
66. jej síce
68. z tisíc lodí
69. v Aulidu; Tudíž,
 - hněv Diany
70. přitáhli ku pevné zemi
72. vynikal přede všemi; Trojanové.
73. zbrojem; v potýkání
79. tvářením šilenosti
82. obývala dům
 - po uplynutí roku
83. pozn. malum (stežeň)
84. na trámy se připjav
 - pozn. připjati se na něco
85. král hnut
86. zlomiti věrnost
88. dělíš jídlo
89. nepravosti; přemoci nepřátele
91. tonutím
 - nad opovázlivosti; do něj
 - Apella umění obdivoval

čti:

- na statky zbohatla.
b. zpomněl.
barvou rzí; barvy rzí.
příchodu; doložíc
14. Producere.
15. 16. 17. 18. 19.
zpěvem; neporušeného;
brával.
nohů.
aby ji dostihl.
jezaté v.
když; rozkaz Jovišův;
roz. púta.
roz na něj.
ohněm
plameny nezňalo
do Kolchidy; v ch. Martově.
že jich.
třinohé.
zbrojí.
od vší krmě.
jej aspoň.
z tisíc lodí sestávající.
v Aulidě; Tudyž
hněv Dianin.
vytáhli na pevnú zemi.
v. nade všemi; Trojané.
zbrojí; potýkající se.
tváře se šileným.
ob. v domě.
po uplynutém roce.
malus.
ke trámům přilnuv.
přilnouti k něčemu.
král hnut jsa.
zrušiti věrnost.
dělíš se o jídlo.
krivdy; přem. nepřátely.
na rozbité lodi
pro opovázlivost; na něj.
Apellovu umění se obdivoval.

Čís.		čti :
92.	na válce; o věštby	u válce; pro věštby.
94.	v prvých	v prvších.
96.	v největší byli nebezpečí	v největším byli nebezpečí.
97.	na živě	za živa.
98.	jest něco jistého známo	nic není jistého známo.
-	do Sardy	do Sard.
100.	svévolně	libovolně.
103.	Po smrti Eneaše	Po smrti Eneašově.
107.	děd Romula a Rema	děd Romulův a Remův.
110.	zdvihlo se násilí	povstalo násilí.
-	pozn. 9. Blanditiac.	9. Indignatio, 10. Blanditiac.
	10. Mitigare.	11. Mitigare.
114.	rukú vašich	rukú svých.
115.	se svými shovívavý	ke svým shov.
116.	do třidceti kurií	na třid. kur.
117.	uzřel se	spatřen byl.
120.	zvyklí	zvyklí.
123.	přešel	prošel.
124.	v Lilybeu; tak mnohé;	v Lilybei; takto mnohé;
	přinesl	přivezl.
125.	Egyptu; v Sardy; přechodil	Egypta; v Sardech; pro-
		chodil.

P139602*

V B. Bystřici,
Tiskem a nákladem Filipa Macholda 1854.

139602